

MILKO VALENT

SARAJEVO BLUES

Drama **Sarajevo Blues**, treći dio dramske trilogije **Kaos**, objavljena je u časopisu *Riječi* 3-4, Sisak, 2005.

Balkanski književni glasnik

Za izdavača:
Dušan Gojkov

Glavni i odgovorni urednik:
Dušan Gojkov

BKG Br. 6 / 2007, dodatak

SARAJEVO BLUES

(drama, tragedija, urbana tragedija, dramska himna, hiperrealistički dramski spektakl, tragična urbana pastorala, dramska tragedija...)*

* Podnaslov u zagradi upućuje općenito na višedimenzionalnu narav ovoga dramskog djela, kao i na moguće redateljske pristupe te na moguća miješanja redateljskih pristupa. Primjerice, dramska tragedija, kako pomalo paradoksalno nazivam **Sarajevo Blues**, može se na pozornicu postaviti i kao tragična urbana pastorala i kao urbana tragedija i kao dramski spektakl...

O S O B E

ZARUČNICA

djevojka, 20 godina, nježna, ali jedra

ZARUČNIK

mladić, 36 godina, profinjen, ali snažan

ZBOR ŽENA (ANĐELI-AMORI)

djevojka, žena, starica

ZBOR MUŠKARACA (ANĐELI-AMORI)

mladić, muškarac, starac

MLADIĆ

onaj koji pjeva, 25 godina

MINISTRANTI

djevojčica i dječak

Napomena

Zborovi žena i muškaraca mogu se proširiti (naveden je minimum), a prema zamisli autora za optimalnu zvučnu i likovnu cjelinu predstave, prije svega zbog broja glasova/vokala i koreografije, najbolje bi bilo da u svakom zboru bude po devet glumica odnosno glumaca.

PRIZORI

Uvodni prizor

Prvi prizor

Vrijeme: četvrtak, 26. srpnja 1984.

Mjesto: Makarska, luka i plaža

Drugi prizor

Vrijeme: četvrtak, 26. srpnja 1984.

Mjesto: olimpijsko Sarajevo 1984.

Treći prizor

Vrijeme: petak, 27. srpnja 1984.

Mjesto: Makarska, plaža

Napomena

Svi prizori praćeni su paralelnom radnjom na videozidu (vidi objašnjenje u didaskalijama *Uvodnog prizora!*). Ukoliko se radi izvan trilogije posebno, **Sarajevo Blues** nema stanke. Ipak, ako se za to ukaže potreba, stanaka je zbog iznimne tenzije drame operativno moguća nakon *Prvog prizora*.

UVODNI PRIZOR

Gledalište je ispunjeno, svjetla se gase. U tom trenutku ulaze MINISTRANTI s kadionicama i kade prostor ispred pozornice; kadeći tamjanom publiku obilaze cijeli prostor gledališta. U potpunom mraku prati ih snop zelenog svjetla i snop boje mjesečine. Hodaju polagano i smjerno, blago zanesenog izraza lica, pomalo "izgubljenog", pomalo ekstatičnog. Istovremeno s njihovim ulaskom počinje zvonjava crkvenih zvona. Tamjan i crkvena zvona, svečana atmosfera, lijepa naznaka "mise ljubavi" i "mise smrti" koje uskoro slijede.

Misa ljubavi na pozornici. Ljubav dvoje mladih u Makarskoj i u multikulturalnom prijeratnom Sarajevu 1984., u godini Zimske olimpijade.

Misa smrti na videozidu. Dokumentarni filmovi, snimke (ratna zbivanja, prije svega ona u Sarajevu za vrijeme opsade grada od 1992. do 1995., zatim, eventualno, kao moguća simbolička opcija, zbivanja s "fleševima" na Sjevernu Irsku, Španjolsku, rušenje Blizanaca odnosno dva poznata nebodera Svjetskog trgovačkog centra u New Yorku, rat u Afganistanu i na recentna zbivanja, primjerice Irak, Sudan, Palestina, Izrael...).

Zvonjavu zvona smjenjuje Bachova tokata ili fuga (orgulje), zatim slijedi Oda radosti iz Beethovenove IX. simfonije, potom Jane Birkin s pjesmom Je t'aime i na kraju božićna pjesma Radujte se narodi. Sa završnim akordima te pjesme MINISTRANTI ulaze u prostor pozornice i ostaju na njoj do kraja obilazeći s distance sva zbivanja na sceni i neprekidno kadeći te scene tamjanom. Istovremeno pali se videozid u dubini/sredini pozornice, dok je sve ostalo u mraku. (Preporučena veličina videozida je 5, 5 metara po dijagonali, što ukoliko je osnovica 4 metra daje okomicu od 3,2 metra, dakle pravokutnik 4 X 3,2.)

Napomena

*Videozid treba koristiti istodobno na dva načina. Prvi, uobičajeni način: projiciranje dokumentarističkog video materijala, također i filmskog, koji zbog kontrasta "pozornice i videozida", treba najčešće emitirati bez tona. Drugi način: na taj materijal treba u desnom gornjem uglu videozida projicirati **riječi** koje radnju drame "prate" na desnoj vertikali (vidi desnu vertikalu u tekstu drame!).*

INTRO

Nakon nekoliko trenutaka tišine opet zvonjava crkvenih zvona. Na videozidu počinju kliziti grafiti, citati i molitveni uzvici. Kada tekstualna cjelina ispuni ekran, ostaje onoliko vremena koliko je potrebno za lagano čitanje, a zatim slijedi nova.

 Crna rupa nad rupama,
 a u njoj blues.

 Sarajevo Blues posvećen je toploj LAMIJI
 i kuštravoj LILIT iz kojih kaplje dobra noć.

Sizif

 AH, KAKVA L' PRIZORA! AL TEK JE PRIZOR TO!
 GDJE DA TE ZGRABIM, SILNA PRIRODO?

Goethe, Faust

 ZA PIČKU!

Valent, Razapeti Babilon

*Iz zvučnika ZBOR ŽENA i ZBOR MUŠKARACA: Amen. Zvonjava zvona traje.
MINISTRANTI, DJEVOJČICA i DJEČAK kruže kadeći tamjanom pozornicu.*

SVE ŠTO JE BOG STVORIO, DOBRO JE.

Postanak 1,31

A OD SVEGA NAJBOLJA
RUPA NAD RUPAMA JEST.
SVETINJA NAD SVETINJAMA,
NEPREKIDNI MRIJEST.
U NJOJ I BOG OD ČOVJEKA
BI STVOREN
KROZ TU OD EDENA MLIJEČ.
JER IPAK I NA POČETKU
ONA VEĆ BIJAŠE
I ČIN I RIJEČ.

Valent, Razapeti Babilon

BIBLIJA JE 100% U PRAVU
KAD SPOMINJE SPRAVU, GLAVU I SLAVU

na zidu jedne brijanice

KUCAJTE I OTVORIT ĆE VAM SE!

Kuc/Kuc, fanzin za
religioznu mladež

OH, JEBAČKI STIHOVI VODIČI,
PRIPRAVITE MAŠTU ZA DOBRU VLAGU!
SVE OSTALO ČIME SE SVIJET DIČI
OSIM PIČKE NEKA IDE K VRAGU!

Valent, Razapeti Babilon

ZVONČIĆI, ZVONČIĆI,
ZVONE CIJELU NOĆ

na školskoj torbi jedne
djevojčice

JEBITE SE I MNOŽITE!

na Berlinskom zidu

AMEN.

ZBOR ŽENA i ZBOR MUŠKARACA iz zvučnika: Amen.

PRVI PRIZOR

U dnu pozornice lijevo nalazi se drveni križ u crvenoj boji, u sredini Davidova zvijezda i iznad nje videozid; na desnoj strani je crveni polumjesec. Tri velike religije u ekumenskoj slozi nužne biologije. Nakon završne riječi "Amen" iz Uvodnog prizora, na ekranu se pojavljuje obavijest: MAKARSKA, 26. srpnja 1984. Istovremeno počinje jednoliko cvrčanje cvrčaka. Lagano se rasvjetljuje scena; jako svjetlo na ZARUČNICU, a blago svjetlo na ZBOR ŽENA (lijevo) i ZBOR MUŠKARACA (desno). Svi članovi oba zbora ujedno su i ANĐELI-AMORI (lukovi, strijele, krila...). Za vrijeme cijele predstave oni leluju, njišu pohotljivo koreografski svoja sočna sveta tijela, čak i onda kada izgovaraju tekst. ZARUČNICA sjedi na sredini pozornice na stupiću za privezivanje brodova i puši. Lijepa, strasna, ležerna, ponosna, prirodna i spremna. Simpatična je, neodoljivom kretnjom popravlja neodoljivu kosu. Zbivanja na videozidu i zvučnici prate radnju paralelnom radnjom, tj. paroksizmom ratova (ratne slike Sarajeva, dokumentarne i filmske, krv, ubijeni, silovani, groblje na nogometnom igralištu, prljavština, kaos, bombardiranje...). Cvrčci cvrče. Scenografija: mediteranski akcenti. Biokovo u sivoj i srebrnoj boji.

Na videu u desnom uglu piše UVOĐENJE. Vidi riječi po desnoj vertikali teksta!

UVOĐENJE

ZARUČNICA (*mirno i odlučno*): smeđa sam,

malo kanirana,

pa ipak lijepa,

kćeri biblijske. (*Kretnja prema ZBORU ŽENA.*)

stas mi je vitak

kao tornjevi rafinerije,

a ten je moj poput boje

srebrnih gnojiva

umjetnih.

lijepa sam kao

kretnja

rafinerija

srebro

kozmetika

kamping šatori dalmatinski,	šatori
kao kostimi za kupanje	kostimi
minimalni,	
kao zastave naše kockaste i zvjezdaste.	razne zastave
sve što je Bog stvorio,	Bog
dobro je.	

Blaga egzaltacija.

i zato počujte	
himnu	
ljetovanju ljubavnom jednom,	all we need is love
što spjevah je godina	
nekoliko poslije	
u disko klubu na tvrđavi	
staroj,	Hvar
depresijom teškom	Munchov Krik (1893.)
obhrvana ter naduvana.	
od širenja evanđelja četvrtog	
umorna	
i od sedam malih Tuborga	sedam Tuborga
ispijenih još kod <i>Dva ribara</i>	
sanjiva,	
u toploj morskoj disko-noći	zvijezde na nebu
s nostalgijom	
sjetih se dana tih nedavnih,	
dragih,	
polivalentnih.	hm!

Zaneseno prema ZBORU ŽENA.

pa čujmo onda himnu tu,

tu divnu rupu nad rupama!

rupa

i neka nas plave

srsi plavi tramvajski,

tramvaj

kćeri moje biblijske.

ZBOR ŽENA: Pa čujmo onda himnu tu...

ZBOR MUŠKARACA:... tu divnu

rupu nad rupama!

Kratka stanka. Na videozidu piše VOĐENJE.

VOĐENJE

ZARUČNICA: probudih se jutrom

od radosti

napeta sva,

napeta

a snažna i vrletna poput

Biokova,

suro Biokovo

jer ne vidjeh te dana sedamnaest

praznih očajno.

(Koketno.) za danas obukoh

bluzu cvjetova prepunu,

bluza

hlačice kratke šarene i

hlačice

tenisice narančaste, dragi moj,

tenisice

da tebi budem

najljepša među ženama.

Miss

zbog ređenja tog

u luku malko zakasnih.

Na pozornicu nesigurna koraka dolazi ZARUČNIK. Ona ga zaneseno gleda.

a ti si trajektom

trajekt

iz **Sumartina** stigao

maraskina pun	boca
kao dúga, višnja moja,	dùga, višnja
izniman ti si	
među mladićima svim.	mladić

ZBOR MUŠKARACA: Bravo, bravo, bravo!

ZARUČNICA: doplovio si

otočkim miomirisima	panorama otoka
bogat,	
s torbom i granom čempresa	torba
u rukama svojim	ruke
plemenitim,	
što stihove pišu	stihovi
i rade	
ostale gadosti slatke.	gadosti slatke

Miluje ZARUČNIKA, ljubi ga i grli slavodobitno.

gledajte me samo,	
o kćeri	djevojke
zagrebačke i obalne!	
ja nisam iz grada vašega,	
a ipak sam ljiljan	ljiljan
u dolu zemlje naše,	
u kutu divnom	
gdje šljiva voćka miomiriše.	šljivovica
i dođoh	
pred dragog svog	
da ga odvedem	vodi ga
u šir,	
gdje haš širim	
kao slatki	

Talking Heads,

rani Simple Minds	
i Lačni Franc.	gitare
i odvedoh te,	
ljubljeni moj i samo moj,	
odvedoh te	
u rupu nad rupama,	rupa
kako nazvasmo sobu u kućici pokraj disko kluba Posejdon,	
gdje odložio si stvari svoje turističke	torba
	grana čempresa
i bio moj i samo moj,	
i gdje polučili smo	
kama danas	penetracija
<i>hangover</i> ljubavni.	
ZBOR ŽENA: Lijepa bestidnice, sram te bilo!	bestidnica
ZARUČNICA (<i>ponosno</i>): o, kćeri ljubomorne,	
kao morski pas	morski pas
među prženim lignjama,	lignje
takav je i dragi moj	
među plivačima.	plivači
njegov je stas	
kao dorski stup	dorski stup
među rahitičnim plotovima iz predgrađa,	predgrađe
kao kararski mramor	
usred šljunčare.	
kao Tarzan	Tarzan
među paraplegičarima,	
takav je dragi moj	
među intelektualcima.	naočale
ZBOR MUŠKARACA: Ja Tarzan, ti Jane...	Jane
ZARUČNICA: kao Rambo	Rambo
među impotentnim alkoholičarima,	boce
takav je i dragi moj	

među gradskim i provincijskim
 zavodnicima. **zavodnici**
 kao **Aristotel** **Aristotel**
 među barbarima, **barbari**
 takav je i dragi moj
 među udžbenik-filozofima **udžbenici**
 i instant-marksistima. **Marx**
 kao **Mad Max** **Mad Max**
 među klincima iz dječjeg vrtića,
 takav je i dragi moj
 među frajerima **frajer**
 uzduž i poprijeko
 gradskih kvartova naših,
 o sestre moje mile!
 kao **The Rolling Stones** **kamenje**
 među **Novim Fosilima**, **fosili**
 takav je i dragi moj
 među pjevačima **mikrofon**
 tvrdog novoromantizma.
 gledajte nas samo,
 o kćeri glupe ter
 zavidne,

ZBOR ŽENA - *Uvrijeđeno prenemaganje. Povici.*

gledajte nas kako odlazimo
 sunčanom stranom ulice **ulica**
 na kupanje
 zagrljeni, zaljubljeni. **zaljubljeni par**

Kratka stanka. Cvrčci cvrče. Glazbeni tuš. Na lijevoj strani videozida uobičajene su ratne strahote, a na desnoj strani počinje erotski film i traje do kraja prizora. Stišani zvuk. Cvrčci i dalje cvrče. U drugoj varijanti monolog ZARUČNICE čuje

se iz zvučnika, dok ona i ZARUČNIK slijede radnju na sredini pozornice. Cvrčci jako cvrče. Vruće je, ljeto je veliki požar. Makarska 1984.

ZARUČNICA (*gri ZARUČNIKA, zanesena, on uzvraća zagrljaj*):

najdraži moj!

sjećaš li se,

ovdje u **Makarskoj** to bje,

Makarska

voajeri vulgarni

voajeri

drkahu na nas,

drkanje

dok mi nudistički dahtasmo

ljubavlju spojeni,

dok pružah ti dojke svoje

dojke

kao dva klizava laneta

blizanca

što pasu po gori **Vidovoj**,

Vidova gora

i dok nuđah ti

gram svoj sveti

gram

plamteći i blagorodni

međ' nogama zlaćanim

međunožje

od zalaska sunca

zalazak sunca

koje nestajaše

tamo daleko,

tamo daleko u dvorima **Dioklecijanovim**.

palača

a kad svršismo

posao taj

ljudski i božanski,

fotografirah ud tvoj

ud

mesnati i mramorni,

dok pišao si nektar

pišanje

Mediterrana.

karta Mediterana

namazah te zatim

uljem maslinovim,

ulje

a ti si opet

po tko zna koji put

bildao i more i mene,	more i ona
ljubavi moja nenadjebiva.	
snažni valovi juga	valovi
štedro nam pomagahu	
i lupahu	
nas spojene	
o stijenu golemu,	stijena
još jače spajajuć nas.	
svršni krici naši	
sljubiše se s kricima	
galebova sunovratnih.	galebovi
izvadiвши	
<i>jonathana</i> svog	Jonathan
strasnonosnog,	
jezikom ti taknu vrući spol moj	spol
u državi ponajljepši,	država
sperme	sperma
tvoje božanske	
pun.	
oh, tako!	
cjelivaj mi	
ljliljan bijeli,	ljliljan
crveni zapravo.	
cijelu me cjelivaj	
ustima svojim	usta
od mora slanim,	
moj jedini biblijski dječače.	dječak
kasnije ćemo šetati	
plažicama našim	plaža
ubavim	
i potražiti jednu	
za počinak podobnu.	
potom ćemo	
skromnu večerati večeru:	

hljeb kruha crnog,		kruh
rajčicu crvenu i		rajčica
trokute sira bijelog		sir
“Zdenkinog”,		
te maslinovim uljem		
poškropljene srdelice		srdelice
u konzervi običnoj.		konzerva
uza sve to		
ispit ćemo		
litre dvije		
ohlađenog morem vina crnog		crno vino
premirisnog i misnog,		
a onda leći		
u pretijesnu za ljubav		
	vreću	vreća za spavanje
na plažu bez ljudi		
opakih te zavidnih.		

ZARUČNIK je potpuno onemoćao. ZARUČNICA mu miluje kosu.

dragi moj		
je zaspao,		spava
kćeri moje biblijske.		
ne búдите mi		
disko glazbom		
ljubljenog mog,		
dok sretan sniva		
rupu nad rupama,		
rajsku školjku nebesku		školjka
gdje u šir haš širim		
za njega		
jedinog mog,		
talentiranog vrlo		

kao bog.

bog

Zatamnjenje. Cvrčci polako utihnjuju. Noć. Mjesečina. Na videozidu uz ratove, kaos, krv, slinu, znoj i suze, čudesno lijepo sjaje zvjezdano nebo i Mjesec. ZBOR ŽENA i ZBOR MUŠKARACA počinje pjevati božićnu pjesmu Tiha noć. Pjevaju tu pjesmu od početka do kraja.

zdrav sam poput Jajca	jaje
i opasat mogu harem	harem
čitav barem	
kao sultan carigradski onomad.	
kurac je moj	kurac
čvrst, žilav i moćan	
kao žezlo	žezlo
od čelika	
lijevanog zeničkog.	visoka peć
burazeru moj,	
a tek mudar koliko sam,	
jer ja sam	
Salamon iz Lomnice Donje.	Salamon
sve što je Bog stvorio, dobro je.	
i zato	
počujte	
himnu snu	san
što usnih ga ovdje	
na plažici ubavoj	plažica
uz toplo zlato moje	zlato
 <i>Pokazuje rukom na ZARUČNICU.</i>	
snivajuć	
rupu nad rupama,	
školjku rajsku drage moje	školjka
koju	
u šir haš širim	
kao bej	
by the way,	
sinovi	sinovi
moji biblijski	
i kćeri moje biblijske.	kćerke

ZBOR MUŠKARACA: Pa čujmo onda
himnu tu!

i neka nas plave

srsi vlažni i prevlažni,

i neka štrcaju, štrcaju...

i lijepu djevu

neka prcaju, prcaju...

štrcanje

djeva

prcanje

ZBOR ŽENA: Dragi tvoj je zaspao
i probudio se,
najljepša ti među ženama.

ZARUČNICA diže glavu, gleda sanjivo.

ZBOR ŽENA: I blagoslovljen neka je
plod utrobe tvoje,

i blago tebi

što iznova ga i neprekidno

dan svaki primaš

u se,

na se

i poda se.

zbor

plod

primanje

ZARUČNIK se opet zavlači u vreću. Spava.

ZBOR ŽENA: zaspao je dragi tvoj
i sniva dragulje tvoje:

rupu nad rupama

i onu drugu

rupicu nad rupicama.

pa čujmo onda

pjesmu nad pjesmama tu!

rupa

rupica

golubice moja tovana,	golubica
nevjesto bajna,	nevjesta
vazda radodajna,	
uvijek jebozovna.	jebozovna
probudih te zorom ranom	
na obali morskoj,	more
sireno moja	sirena
međ' štukama izazovna.	
kao mujezin oštro viknuh:	
diž' se dijete!	dijete
hajdmo sad u	
šeher Sarajevo ,	karta Sarajeva
jer vrijeme divno jest	
za nas rajske ptice,	ptice
a stalna na tom svijetu	
samo mijena jest	
od šest do šest.	6 – 6

ZARUČNICA (*diže se, sneno popravlja kosu*):

aferim,

čovječe,

on the road again!

on the road again

ZARUČNIK: jekne glas snen

glas

dobre djeve moje,

čije srce uz moje

dva srca

u ljubavi stoje.

jeknu zvonko

kao truba zlatna Armstronga

truba

jerihonskog

sa **Zvornika** ponosnog.

ustade tako luče moje

kao s **Kozare** povijesne

gazela,

gazela

među kćerima Gospodnjim,
Allahu ekber!
 ljepša ti si od
Šeherezade, Sulamit i
Semiramide together. **Tri Gracije**
 baš kao da si
 rođena **Sarajka,**
 vila bosanska divna, **vila**
 ti ponajljepša si
 šeherli djevojka,
 popularna te poznata
 od **Stambola do Livna.** **Stambol, Livno**
 ukusna si povazdan
 kao bosanski lonac-maratonac. **lonac**

ZARUČNICA prilazi, a ZARUČNIK dirigentskim štapićem pokazuje sve njezine spomenute dijelove. U skladu sa svakim pokazanim dijelom, ZARUČNICA čini logične kretnje. Preporuča se pomna koreografija.

ZARUČNIK: i evo, najdraža,
 evo karakteristika
 tvojih zanosnih:

ČELO je tvoje
 intelektualna bijela pista **čelo**
 na kojem se, kao na monitoru, **monitor**
 u sekundi roji ideja trista.

OČI su tvoje
 kao tamni jatagani **oči**
 darkera berberskih,
 kao blistave čakije britke **noževi**
 momaka dobojskih,
 kao nakon trave and ševe **trava**
 fildžani zlatom crnim žeženim optočeni.

NOS je tvoj

kao fini prijevoj na **Konjuhu** **nos**
 slavnom,
 on je u izmaglici uzbudljivoj
Ivan-sedlo.

OBRAZI su tvoji

kao rumeno zapečen **obrazi**
 od jabuka burek; **burek**
 oni su
 kao kriške mogranja,
 vrganja **vrganj**
 ili ananasa sočnog. **ananas**

OBRVE su tvoje

crne i ljupke, mračnog sjaja **obrve**
 kao elegantni oblaci ponad **oblaci**
Čemernice tihe.

KOSA je tvoja

kao stado zaigrano ovaca **kosa**
 na **Ozrenu,** **ovce**
 s čudnim, ali kvalitetno izvedenim
 mini-valom. **mini-val**

JEZIK je tvoj od meda medniji,

on je sladak i drčan **jezik**
 kao baklava; **baklava**
 to jezik je bajni i kurve i svetice,
 on je
 kao vitka crvena zmija pustahija. **zmija**

USTA su tvoja

vrata od utrobe, **usta**
 od pušenja zabranjenog **pušenje**
 oblikovana lijepo.

USNE su tvoje

grimizne strune pohotljive. one su **usne**
 kao rahatluk drhtavi crveni, **rahatluk**

kao rajčice svježe patetične. **paradajz**
ZUBI su tvoji
 đerdan tipki milozvučnih **zubi**
 muzičkih; **tipke**
 oni su kao zapaljena niska
 ugriza svršantnih,
 oni su kao stado janjičara bijelih **stado**
 poluokrutnih
 što grickahu **Vitorog** moj
 kao miševi ljetopis melankolični. **miševi**
BRADA je tvoja
 kao ponosni zambak **Bjelašnica**, **brada**
 namreškana nepredvidivim
 golicanjima mojim.
VRAT ti je moćan ter gibak
 kao pruga **Šamac - Sarajevo**; **vrat**
 on je
 kao alva sladak, kao šljiva voćan.
GRLO ti je
 kao sedef srebrni, **grlo**
 krikova & krkljanja **krikovi**
 jebačkih puno.
UŠI su tvoje,
 najdraža moja, **uši**
 gluhe od ljubavi;
 one su
 kao prelijepa školjke tetrijebove. **tetrijeb**
RAMENA su tvoja
 kao oble piste bijele **ramena**
 za slijetanje dodira mojih **dodiri**
 provokativnih
 toplih.
STAS je tvoj
 kao čvrsta sahat-kula **Husrefbegova**, **stas**

i ističe se ljepotom u **Morića-hanu**
 dok kapučino piješ izdašni, temperamentno **cappuccino**
 zagnjuren u prostor vječnosti. **vječnost**

DOJKE su tvoje
 dvije sestre blizanke **dojke**
 koje pasem zdušno; one su,
 one su kao dvije snažne **Treskavice**
 od kojih se trese čitav
Holiday Inn; **hotel**
 one su
 kao poročne & sočne
 tufahije dvije,
 moj bostan svagdanji.

RUKE su tvoje
 kao prozračna krila nebeska **ruke**
Boeinga 707. **krila aviona**
 one su bjelje od snijega,
 od aluminija lakosnažnog,
 i mirišu na nard i šafran, na mošus i
 salatu zelenu endiviju. **salata**
 ti koja imaš ruke nevinije od mojih,
 često uzimala si njima prezervativ **prezervativ**
 karirani i darivala meni mir.

TRBUH je tvoj
 kao **Polje Sarajevsko,** **trbuh**
 ćilim svileni.
 on je kao meko & napeto,
 uzbibano i bijelo tijesto. **tijesto**
 on je svakog poštovanja poniznog
 vrijedno mjesto **mjesto**
 stvoreno za sarabandu uspravnu,
 za ples trbušni, nasušni **trbušni ples**
 i svakidašnji.
 trbuh tvoj na mirhu vonja, na

stado magaraca i konja u kasu
miriše.

PUPAK je tvoj

kao oaza mirna i sigurna, **pupak**
gdje za dana kritičnih
prosipah
tekuće života brašno. **tekuće brašno**

KUKOVI su tvoji

zanosni grebeni **kukovi**
na koje smo pali poštteni
i ostali sretni. **sreća**

BOKOVI su tvoji

kao gitare obla ispuččenja, **bokovi, gitara**
koja sam strasno stiskao
i pognute molitve vriskao. **molitve**

NOGE su tvoje

kao šarmantno dlakave lijane **noge**
sa **Zelengore**.
oh, koliko sam se samo puta
obdan i obnoć
uz njih penjao kao **Tarzan** predobri **dlake**
da dohvatim tvoju
od strasti prevlažnu
minđušu crnjušu! **crnilo**

BEDRA su tvoja

kao vječno razmaknuta jedra **bedra**
nadamak luci iz koje junaci **luka**
rijetko isplove čitavi.

ZADNJICA je tvoja

kao **Čvrsnica** čvrsta, **zadnjica**
kao **Jahorina** kompaktna divna,
te lijepa i brdovita **Visočica**
što se bijeli u gori zelenoj.
ona je vazda **Raduša** s polutke **2 polutke**

ZARUČNIK polako obilazi ZARUČNICU i namješta je zgodno. Ona se saginje, razotkriva razbludno i naguzuje. ZARUČNIK se priprema, uzima dah, isprobava dirigentski štapić. Zvuci Orijenta. Videozid nenametljivo prati radnju zaljubljenog para, komentira je i potiče; istodobno pokazuje ratove koji na njemu neprekidno traju kao, primjerice, opsada i bombardiranje Sarajeva. Malo prozračne magle na pozornicu, pokazati snježnobijelu raspršenost tijela. Snop svjetla na zadnjicu.

ZARUČNIK (uznosito, euforično, a ipak dostojanstveno):

ŠUPAK je tvoj

rupica nad rupicama!

šupak

on je sjajan

kao **Mehmed Paše** oko sokolovo.

šupak je tvoj

napeti sfinkter

sastavljen od pet krugova olimpijskih
analnih.

olimpijski krugovi

on je anus familiaris

kao zvijezda s pet zvjezdica

5 zvjezdica

u trendu vječnom.

lijep je i bogat

kao ulaz u pećinu **Vjetrenicu**.

ulaz

on je

kao sedam puta dijamant brušeni,

dijamant

pređa crna baršunasta, vjetropirasta.

u njemu, jašta,

bijaše bogami svašta,

o ti najljepša među ženama!

bijaše u šupku tvom

i marifetluka i šeretluka i mezetluka.

ah, bijaše u njemu

i jebačine

jebačina

i šegačine

ŠTO NAM NUŽNO TREBA
TO JE
PIČKE DISCIPLINA!

aferim, od vrlog šupka	
još jedno slavnije mjesto ima!	
da, prijateljice moja,	
u zenitu slave, od vječnosti do sada,	zenit
sve misli iz raskošne mi glave	glava
hrle mjestu rodnom	rodno mjesto
da se domu svojem,	dom
pički dakle,	pička
svako malo kano kolijevci da vrate.	kolijevka
nina-nana. nina-nana...	Madonna (spot)

ZBOR ŽENA: Nina-nana, nina-nana... dođi malo k nama!

ZBOR MUŠKARACA: Nina-nana, nina-nana...

ZARUČNIK u zanosu hoda s dirigentskim štapićem. ZARUČNICA se okreće, širi noge i zauzima položaj primjeren tekućem slavlju. Malo crvene magle na pozornici, glasna glazba koja se malo stiša kad ZARUČNIK počinje govoriti. Videozid prati radnju, zapravo kao da je dio radnje, ali na drugom dijelu videozida i dalje traju ratne scene Sarajeva, ratne scene bombardiranja grada. Snop svjetla na prednjicu ZARUČNICE.

ZARUČNIK (u ekstazi, dirigentski štapić nepogrešivo pokazuje):

PIČKA je tvoja

oh ljubavi moja,	klinički prikaz
rupa nad rupama,	
bogom sastavljena od dva vlažna-važna	
sloja slavna jednostavna.	
to je onaj miraz tvorca	
izmeđ' bedra,	

seljacima, radnicima, činovnicima i
 poštenoj inteligenciji čela vedra. **inteligencija**
 nina-nana. nina-nana.

prvi sloj pičke tvoje, oh bože,
 jest kao trokut smrče **trokut**
 guste s **Igmana**. **Madonna**

on je kao tamna **Vranica** po kojoj
 vrući i znojavi
 umorno marširamo do besvijesti. **bolnica, liječnici**

taj sloj jest gust i prašumast
 kao **Peručica**,
 kovrčav kao **Runjavica**. **runo**

on je tamni vilajet
 gdje često sakrih strahove svoje,
 ljubavi moja dobra jedina.

drugi sloj pičke tvoje,
 oh bože-bože,
 jest mokra do bola **Sutjeska** crvena, **crvena rijeka**

jest brzi kanjon **Prosječenica**
 s čvrstim gipkim slapom hučnim **slap**
 kojem tepam **Skakavac**,
 a kad ga ustima svojim dražim **klitorisna Madonna**

lije rijeku šerbeta...
 pička je tvoja,
 ljubavi moja,
 najljepša od najljepših.

ona je meka i zanosna **Paklenica**,
 lijepa klisura,
 nježna brzica, vrtlog mahniti,
 log miomirisni.

u njoj rastu *evergreen* listovi mirte **listovi**
 od koje pletem vijenac nevjestinski.

ona je,
 oh, ženo nad ženama, **žena**

ona je karavan-saraj na kraju
 svijeta
 i na rubu smrti ter pameti,
 gdje karavane laju
 a psi veselo u erekciji prolaze **psi**
 sve do ušća maternice. **maternica**
 ona je ona, **Madonna**
 ona je dibiduz duboka koma.
 ona je **Alhambra** kraljevska,
 kuća crvena, dvorište uspješno
 koje crvenilom kipućim umara lava mog. **lav**
 ona je
 poput šedrvana **vodoskok**
 koji usijanu glavu moju osvježava
 prskajuć je emulzijom **emulzija**
 dženeta ugodnog.
 jes, jes,
 to ponajbolja je beharli pička
 koju pohodih
 idući jebući svijetom,
 behara joj bakalara njezinog! **bakalar**
 ljubavi moja,
 lijepa je doista pička tvoja,
 meni najdraža.
 koliko je samo algi u uvali treptavoj **alge**
 toj!
 kao crnoružica sjajna
 iz đul-bašče tvoje grimizne,
 od kolijevke pa do groba
 kao slatko đaćko doba,
 miriše li miriše.
 slabo je pero moje, **pero**
 kao i ono **Khalila Gibrana**,
 da opiše tisuću radosti raznih i

tisuću malih smrti mojih;	orgazmi
da opiše njene	
velike i male usne,	sve usne
njene vesele stiskove	
vaginalnih vragolanskih	
mišića brzih...	mišići
tko da opiše ono,	
sjećaš li se,	
kad prvi na svijetu	
i prvi puta skinuh ti zâr,	
ljubavi moja!	
jes, jes,	
lijepa je pička tvoja,	
meni najdraža.	
oh, bože,	
koliko sam puta gavрила svog	
garavog	
gurao principijelno kao kuršum	načelo guranja
u oko tvoje picino!	oko
da, pička je tvoja	
sablažnjivo lijepa,	
sposobna i radišna kao nitko,	Madonna
ona je kao štivo čitko,	štivo
vazda spremno i spretno,	
zauvijek pitko.	
lijek je ona	lijek
božji	
svakoj boljci	
uz još dvije stvari.	
kako već negdje rekoh:	
jebeš, bolan, život	
bez rakije	rakija
i bez pičke,	pička
i bez slobode,	sloboda

naročito one umjetničke!
 da, i stoput da,
 lijepa je pička tvoja,
 meni najdraža.
 u njoj ću
 čitav život svoj
 jezđiti, jezđiti
 i ptičicu svoju živahnu **ptičica**
 gniježđiti,
 gniježđiti. **gniježđo**
 i na kraju,
 a u slavu
 rupe nad rupama tvoje,
 ćef mi je **prestaje spot Madonne**
 izreći parolu
 baš ko od mjedi trajne:
 DOK JE ŠUPKA,
 A JOŠ VIŠE
 DOK JE PIČKE BAJNE,
 FAKAT NIJE VAKAT ZA FUKAT U LAKAT.

ZARUČNIK teško dišući pada na pod od iscrpljenosti. ZARUČNICA lelujavim hodom odlazi po već pripremljene ibrike s rakijom i kavom. ZARUČNIK diše teško, čeka osvježenje iz ruku voljene družice.

ZBOR ŽENA I ZBOR MUŠKARACA (poticajno):

Ohani, ba,
 opusti se malo!
 jer, evo,
 pripravila tebi,
 najljepša od najljepših,
 ibrik po jedan nanovače
 i po jedan
 kahve mirisne. **kahva**

i kad
 ispivši natenane
 tekućice te **tekućice**
 uzbudljive,
 nastavi priču,
 onu himnu snu
 što usni ga
 na plažici ubavoj,
 ti najsretniji
 od muškaraca svih.

ZARUČNIK (*oporavljeno*): Jes, jes,

pravo rekoste,
 teferič ovaj **izlet**
 neka se nastavi kao trip snoviti
 pun božanske
 rupe nad rupama **rupa**
 i rupice nad rupicama, **rupica**
 sinovi i kćeri moje
 biblijske.
 ali dok ispijem
 tekućice vruće,
 počujte još nekoliko
 pohvala sjajnih
 mojoj dragoj,
 onoj koja je
 nad svim ženama svjetskim, šućur Alahu!

ZBOR ŽENA I ZBOR MUŠKARACA: Čujmo,

čujmo!
 Strašan si, čovječe!

ZARUČNIK otpija male gutljaje uživajući. Sjedeći nastavlja.

ZARUČNIK (*oduševljeno*): O ljudi moji,
 pa je li to moguće!
 kao **Magdalena**
 među retardiranim djevicama, **djevice**
 takva je i draga moja
 među sparušenim sveticama. **svetice**
 njezin je stas
 kao vitka breza **breza**
 između bukve kvrgave dvije,
 kao čempres **čempres**
 usred hrastovine.

kao **Bosanski pašaluk**
 naspram mjesne zajednice,
 takvo je i tijelo njeno, **tijelo**
 bogato i razvedeno,
 naspram kostura anoreksičnih **kosturi**
 djevojaka jadnih
 iz logora raznih gadnih. **logori**
 kao madona **Madonna**
 Bogorodica
 naspram roditelja zapuštenih **roditelje**
 iz predgrađa radničkih naših,
 takva je
 i draga moja
 naspram misica seoskih,
 nespretnih,
 debelih, **debele misice**
 bubuljičavih, majko moja!

kao **Rosa Luxemburg** **Rosa Luxemburg**
 među potištenim divljakinjama, **divljakinje**
 takva je i draga moja
 među neprosvijetljenim
 neofeministkinjama našim. **neo, neo**

	kao Aleksandra Kollontaj	Aleksandra Kollontaj
	među političarkama,	političarke
takva je i draga moja		
	među intelektualkama.	intelektualke
kao		
	neupotrijebljeni uložak	uložak
	higijenski samoljepljivi	
naspram tampona		
	krvavih rabljenih,	krvavi tamponi
	takve su gaćice moje drage	gaćice
	naspram smrdljivih onih	
koje profesionalke nose		
	na željezničkim stanicama našim.	kolodvori
oh, bože,		
	njena je pička kao dragulj	dragulj
	među kamenjem običnim.	kamenje
ona je		
	kao alem-kamen u beskraju	ona u pustinji
	pijeska pustinjskog.	
ona je		
	mirisna dunja	dunja
	koja nikada ne kunja.	
ona je		
	dunjaluk	
	vatrostalni	
	za careve samo.	carevi
ona je ona je ona...		
	bilah valah,	
	napričah se o njoj	
	dok ispih	
	pića božanska...	rakija

ZBOR ŽENA I ZBOR MUŠKARACA (*nestrpljivo*):

O ti,

najsretniji od muškaraca svih,
 a sad nastavi
 himnu snu
 što usni ga
 na plažici ubavoj! **plažica**

ZARUČNIK (*ustaje i radosno nastavlja*): I tako,

nakon doručka
 laganog tekućeg,
 razmotah ćilim, **ćilim**
 prostirku ljubavnu
 i sredstvo prijevozno.

izvadih
 svjetiljku svoju **Aladinovu** **svjetiljka**

i učas vinusmo se
 na ćilimu **ćilim**

crnocrvenom šarenom
 nebu pod oblake,
 da ćuprijom zračnom na 6000 fita, **zračna ćuprija**

a za sahata pola,
 stignemo do Sarajeva. **panorama Sarajeva**

nebo je **nebo**

izvanredno milostivo bilo
 kao
 Kuran časni, **Kuran**

kao
 Talmud veličanstveni, **Talmud**

kao
 Biblija ili Sveto pismo zanosni. **Biblija**

svi bogovi,
 njihovi zamjenici i obožavatelji **zamjenici, obožavatelji**

dobročudno nas
 na ćilimu letećem gledahu

kako jaranišemo

prvu ševu na brzaka jutarnju, **ševa**
 hadžiluk nježni
 tebi djevo nad djevama svim. **djeva**
 moj kurac-mamurac, **kurac**
 čelik jutarnji,
 iskaza se
 kao beg-efendija pravi.
 mandragori tvojoj
 lijepoprcnoj,
 boni mojoj ko bomboni, **bombon**
 strašnoj bunovini
 u nesvijesti jarkoj,
 pruži orgazama
 potresnih grozd... **grozd**
 pruži joj
 bog bogova
 vijenac plodova jebačkih baš. **vijenac**
 a bogami,
 nadomak ćilimdroma sarajevskog, **aerodrom**
 i ja svrših
 u tvoju
 rupu nad rupama, **rupa**
 u slavno ter sveto mjesto
 koje je progutalo
 već milijun metafora mojih. **metafore**
 zbog toga neka je
 vječna slava i hvala
 svim muzama muzatim, **muze**
 i beričetnim i lijepim
 i sisatim i guzatim. **sisu, guzu**
 a naročito onoj
 koja u zanosu stalnom
 proizvodi
 na tone u bijelo oprane

prekrasne žitke mliječi
 od koje se
 trajno tkaju tkanine
 riječi, **tekst**
 riječi,
 riječi,
 riječi,
 riječi...
 riječi...

Kratka stanka. ZARUČNIK vidljivo tronut u hamletovskoj gesti. Pribire se i lice mu je opet ozareno snom. Srčano nastavlja.

ZARUČNIK: I sletjesmo tako
 na **Butmir** **aerodrom**
 taman na **Ramazan-bajram**,
 prvog dana
 mjeseca ševala, **Mjesec**
 ševili se **ševa**
 bono moja, bog će dati,
 čak i poslije
 smrti naše. **smrt**
 Amen.
 da, sletjesmo na **Butmir**,
 na pistu lijepu i čistu, **pista**
 ti i ja
 kao dva oznojena anđela... **anđeli**
 na ovom
 mjestu
 u san mi uđe, o najljepša,
 improvizacije snovite
 top-spin
 o kakvoj je sanjao
 i **Veliki Tin.** **Tin**
 da, i tu tek,

baš na ćilindromu
Butmir zvanom,
 poče da lije
 ona prava svjetska sluz. **sluz**
 to je,
oh, baby,
 u snu
 skovan
 čisti
Sarajevo Blues.

ZBOR ŽENA I ZBOR MUŠKARACA (*nestrpljivo*):

Čujmo, čujmo,
 što kaže san
 u pjesmi nad pjesmama,
 u drami nad dramama,
 u rupi nad rupama!
 Čujmo, čujmo!
 Čujmo što kaže prava sluz
 i tvoje drage
 napet guz! **guz**
 Čujmo, čujmo!
 Čujmo **Sarajevo Blues!**

ZARUČNIK (*zaneseno*): nema frke,

nema, nema,
 samo ima, ima,
 braćo i sestre,
 sinovi i kćeri moje **sinovi i kćeri**
 biblijske.
 da,
 ovo je san **san**
 za sjećanje sneno.
 pa neka počne ono što početi ima!

neka počne
 tisuću devetsto osamdeset i četvrta! **1984.**
 neka počne sluz! **sluz**
 neka počne **Sarajevo Blues!**

Kratka stanka. Pojačani ritam. Videozid, ratovi, Sarajevo, mrtvi na sarajevskoj tržnici, krv, bombe, kaos, smrt, krikovi, glazba...

ZARUČNIK: I sletjesmo tako
 na pistu lijepu i čistu,
 ti i ja
 kao dva oznojena anđela, **oznojeni anđeli**
 šućur Alahu!
 smotah ćilim,
 rolu seksualnu,
 i zabacih je na rame **rame**
 kao **Bulu Bele Četvrtoga.** **bula**
 koračamo ponosno **koračaju**
 rupa nad rupama moja i ja,
 od jeba dobrog
 teturavi malo,
 prema ćilimdromskoj zgradi **zgrada**
 nedalekoj.
 na njoj, o najljepša ti
 među kaćunima
 prijedorskim,
 tuzlanskim,
 i sarajevskim,
 na njoj
 kočiče se natpis **natpis**
 fino izveden
 dobrodošlice poznate bosanske:
WELCOME TO THE XIVth OLYMPIC FUCKING GAMES
 ispod tog

punog obećanja slova
 još dva su
 slovima manjima natpisa:
VOLIMO JUREKA VIŠE OD BUREKA
 i
VUČKO, FUCK IT! CALGARY IS SO FAR
 u to ime
 trgnusmo s nogu
 šljive dvije, **2 šljive**
 ljubljena moja i ja, **ljubavni par**
 najsretniji
 od muškaraca svih,
 te prizvasmo taxi **taksi**
 marke **Mercedes** poznate,
 i evo nas začas
 u centru **centar**
 grada nad gradovima, **grad**
 grada
 u čitavom svijetu tom priznatog.
 grada
 u kojem se najlakše pada
 u sevdah, **sevdah**
 be-bop. (*Izgovor: bi:bop.*)
 u kojem se super vozi
 soul, **soul**
 be-bop.
 u kojem se snažno drapa
 i western & country **western & country**
 be-bop.
 u kojem se fini veze
 folk, **folk**
 be-bop.
 u kojem cvili i šiba
 novokomponirani orijentalni

skok,
 be-bop.
 u kojem furiozno piči
 yu-new-primitive
 rock, **rock**
 be-bop.
 evo grada
 u kojem najbolje curi sluz **sluz**
 i uz dobar se fura blues, **sluz/blues**
 be-bop.
 yeah!
 jes, jes,
 evo nas u centru nad centrima,
 rupo moja nad rupama,
 ljubavi moja najdraža. **ljubav**
 pogledaj, dušo,
 sve baš blista na sve strane.
 nema kuluk,
 baksuz nema.
 nema frke, **frka**
 ršum nema.
 nema zlo i naopako.
 nema džihad, **rat**
 nema zulum.
 sve ljepota, cuga dobra. **slike ljepote**
 samo šega,
 ševa
 i pogdjekoja šora, **šora**
 ljudi moji,
 pravi tulum! **tulum**
 gledaj, dušo,
 rijeke ljudi ležernih
 ter umiljatih.
 gledaj ženâ kilometar dobrih! **žene**

krasota ih je, bolan, pogledati.
 sve je puno,
 čini ti se malo tko da radi.
 a ako je tako,
 dušo moja,
 oh, ako je tako
 i nama će biti lako.
 pogledaj ih samo u tim
 živim i bojama šarenim. **boje**
 sve se ljubi, **ljube se**
 i staro i mlado,
 čudo od grada neviđeno.
 to je, bona,
 šeher **Sarajevo!** oh, yeah! **panorama grada**
 jes, jes,
 svi su ovdje i na mjestu svome:
Sidran mali koji snažno
 kao puška ustanička pali, **puška**
 šahira i matira sve
 u potezu već prvom.
 dragi **Duško** trenira mirnoću.
 simpá **Kusto**
 nikom ne pokazuje zube.
 vid' i stari mufljuz **Bregi**,
 bogati & gatibo,
 u tenisicama čistim
 tek s krstarenja došo. **jahta**
 evo i **Dare**
 s **Tontiće**m **Stevom**
 u razgovoru dinamičnom.
 pokraj njih **Zuko**,
 tek mrvicu frajer **frajer**
 potrošen,
 hoda i ljubi naizmjenice.

kad odjednom		
	pozdravi nas šeret Čučak ,	Sarajlija
	ševoljubac tučak stari	pjesnik
	sav u jakom <i>speedu</i> .	
kako i ne bi!		
	na svakoj mu balvan-ruci	
po jedna vesela		
	beharli ljepotica,	2 ljepotice
a na svakoj sijaset		
	modrica i ugriza	plave šljive
	seksualnih Čučkovih .	
jebo sliku svoju, kažem,		
	što učini Čučče	
	od djevojčica ovih nevinih?!	nevine djevojčice
a Čučak ,		
	oblizujući se ko kučak, reče:	pas
	a tek da vidiš razoreno im šupče!	šupak
jes, jes,		
	grad je ovo šehar Sarajevo	grad
	kao raj zemaljski.	
život buja		život
	na sve strane,	
	svuda miris	
	poslastica	poslastice
	i vonj svježeh prčevine,	prčevina
	ražnjića, ćevapčića,	jestvine
	divnog dijela grada starog,	
dobre cuge,		cuga
	sve od rakije do kolomaza.	
evo i jednog		
	stasitog mladića,	mladić
	nasred čaršije ispružio ruke.	

Ulazi MLADIĆ, raskuštran, u jednoj ruci nosi bocu.

sav u piću,

bolan ne bio,

naglas pjeva

glazba, violina

pjesmu u čast **Trebeviću:**

sevdalinka, Trebević

TREBEVIĆ JE

PLANINA OD JEBA, JES.

PO NJEM ŠEĆE

DOBRA MOJA TREBA, JES.

KAD JOJ SKEMBAM

I SPRDEKNEM, JES.

NJIŠTI TADA

SVE DO PLAVOG NEBA, JES.

RANO MOJA,

RANO MOJA DIVNA, JES.

PO TREBEVIĆU

ŠEĆU I OSTALE TREBE, JES.

NA TEBE SU LJUTE,

NA TEBE SU KIVNE, JES.

JER TETRIJEBI GLEDAJU

UVIJEK SAMO TEBE, JES.

I NEMA TREBE DO TEBE,

AZRO MOJA, JES.

SAMO MI SE TEBE JEBE,

AZRO MOJA, JES.

DAJ MI

DUNJU RANKU SVOJU, JES.

DAJ MI

ONU SOČNU CVEBU, JES.

PA DA VIDIŠ, BONA,

KARAVAN U JEBU, JES.

TREBEVIĆ JE, VALA,

PLANINA OD JEBA, JES.

NA NJEM AZRA MOJA
NAJBOLJA JE TREBA, JES.

MLADIĆ tužno odlazi, bosanska sevdalinka polako prestaje. Na videu sve isto: krv, znoj, kaos, smrt i suze. ZARUČNIK i ZARUČNICA zagrljeni, zaneseni odslušanom pjesmom, zaljubljeno se gledaju. ZARUČNIK se pribire i nastavlja.

ZARUČNIK: Svidje mi se mladić
raspojasan tako,
kao u hodu
tvoj što razigran je guz. **guz**
vidim, o jes,
vidim baš po svemu,
zahuktao se
pravi **Sarajevo Blues.**
i tako,
o ti najljepša među ženama, **najljepša**
rupo nad rupama, **rupa**
šećemo mi
gradom čudesa svakojakih **grad**
lagano,
s noge na nogu, **šetnja**
drugačije i ne možemo.
sve u gužvi
vrije, huči,
ključa stari dio grada,
nama najdraži.
djeca,
po na izbor žena, **žene**
djevojaka. **djevojke**
turisti, **turisti**
kujundžije,
nanule,
čardaci,

buregdžinice,
 čajdžinice,
 kafanice, **lokali**
 kafići,
 restorani,
 buffeti,
 razne gostionice.
 behari se
 te pazari svagdje. **trgovina**
 gore, dolje,
 lijevo, desno.
 sve je toplo,
 lijepo,
 tijesno,
 kao piče tvoje prijesno. **vagina**
 sve je živo svjesno,
 znaj,
 stoljeću dvadesetom ide kraj. **kraj XX. stoljeća**
 i jest, i gle!
 na čaršiji baš glavnoj, **čaršija**
 negdje kod **Ferhatovića**
 mislim baš,
 ugledamo izgužvan
 papirić **papirić**
 ružičast i tužan.
 zainteresira nas
 tako ljubak,
 malen.
 upravo u boji našoj,
 curo moja, **cura**
 alem-kamen.
 podigoh ga,
 razmotah ga
 i na svjetlo

stavih,
 sunce moje,
 putovi su naši vlažni. **vlažni putovi**
 čitamo ga zajedno
 mi lijepi,
 zagrljeni, **zagrljeni par**
 snažni.
 o jes! nevještini,
 ali slovima iskrenim, **slova**
 neki momak
 piše pismo **pismo**
 curi svojoj ovo,
 za njega sada bolno izgubljeno,
 o jes!

Oba ZBORA zahtijevaju čitanje pisma, graja. ZARUČNICA i ZARUČNIK naglas zajedno čitaju pismo. Istovremeno pismo postupno klizi po videozidu, gdje neko vrijeme i ostaje usred kaosa, smrti i krvavih ratnih stradanja.

Pismo Tebi **pismo**
 Draga moja
 Drugarice **Esmo**
 pišem Ti pismo
 moja jebežljiva
 rosna česmo.
 danas jesmo sutra nismo
 tako kaže
 Sveto Pismo.
 a nije da nismo **Esmo**,
 bogami jesmo.
 jes
 bi mi malo tijesno,
 ali štoš
 taki ti je život.

*bolje da sam
Kurat nego Sakat.
sunce je u zejtinu
i pliva ko repatica.
zato Ti i Pišem
Jaranice moja
sunce mu kalajisano.
popio sam Ti
gajbu piva
i mogo bi ja još
al mi nedaju.
mogo bi ja
i na Olimpijadu
jes, jes
znam hoću mogu
al mi nedaju
neni im ga spalim
Bono Moja.
kažu da sam se
opio ko ćuskija
što jes a i nije
kad se malo bolje
zamislim.
jebo pivo
jebo život
jebo sve.
Sve je pusto
samo Tebe nema
sve haliluk neki.
da je barem
još gajba piva
nenu nanu nenu.
zato Ti i pišem
ovo Pismo*

jer Te nema.
 puno je nebo
 zvijezda
 i tu i tamo
 pogdje koji mjesec
 jes, jes.
 jebo Mater
 ako Te ne volim.

Tvoj **SEJO**

šifra: iako sam još uvijek
 stari **Dok Holiday**
 gnušam se zapada
 i furam se na
Zmaja od Bosne
 koji je ušao tiho
 i došao u legendu.

SEJO

ZARUČNICA i ZARUČNIK isijavaju nezaustavljive vibracije skorog spajanja. ZBOR ŽENA i ZBOR MUŠKARACA koordinirano - kao u ritualu – himnički stenje prateći pokretima intenzitete vrlo precizne koreografije. Na videozidu usred ratova, u kvadratu na sredini videozida, počinje hardcore pornofilm kao moguća naznaka humanizma i "ono malo ljudske sreće" (Wilhelm Reich) i traje sve do ejakulacije. Dvostruka radnja: na videu i na pozornici. Miješanje orijentalne glazbe (trbušni ples bajadera) i pop glazbe (Jane Birkin ili slične ikone masovnih medija osamdesetih godina prošloga stoljeća). Istovremeno ZARUČNIK nastavlja s pričanjem sna. Malo magle, svjetlo u bojama, crvenilo krvi na videu, crvenilo uzbuđenog ljudskog mesa na pozornici...

ZARUČNIK: Nakon čitanja pažljivog

pisma ljubavnog,

pismo

nameračimo se mi,
 oh,
 i popalimo,
 golubice moja nad golubicama. **golubica**
 rekoh ti tiho
 u uvce već polugluho:
 zašto i ja ne bih bio
 barem **Zmaj od Noćaja**
 pa da te
 opalim turistički,
 onako biciklistički.
 ovlažih se malo,
 a i tebi
 curne ovlaš sluz, **sluz**
 pojača se
 snažni **Sarajevo Blues.**
 pozvah te u
 čajžinicu-kafanicu **ugostiteljski lokal**
 prvu,
 da popijemo lijepi
 afrodizijak po jedan:
 čaj **čaj**
 uz dva čokanjčića
 ljute rakijice. **rakijica**
 nije prošlo pet minuta
 već nas hvata ljubav, **ljubav**
 Alaha mi!
 odosmo do čenife, **WC**
 nestrpljivo
 ko da nam je
 đerđek prvi,
 da na brzinu
 harač
 pokupimo

od vrućih već spolovila naših. **spolovila**
 zamandalismo vrata
 čvrsto,
 kako nas nitko
 smetao ne bi
 pri poslu tom svečanom. **svečani posao**
 o jes!
 vičnom kretnjom
 mađioničarski skinuh
 tvoje bijele ašik-dimije **dimije**
 i dotakoh gustu smrču **zimzeleni grm**
 tvoju, grm nad
 grmovima prcačkim svim.
 o jes!
 miris soka **sok**
 ispuni ćenifu,
 curnu tvoja topla
 ašikli sluz, **ljubavni sok**
 počne dahtat
 divni **Sarajevo Blues.**
 kretom
 nježnim i prenježnim
 razmaknem ti
 ćefli kapijicu, **vratašca**
 rano moja crvena, **crvena rana**
 pa svoj halat **alat**
 kao šerif krepko **šerif**
 uguram
 u tvoju vlažnu
 ter beharli bajnu pičku. **pička**
 na oči nam padne,
 ljubo moja,
 koprena,
 šal,

marama i sedam
 mračnih velova,
 curo moja nenadjebiva.

sedam velova

o jes!

u tvom malom,

tamnom čađavom ćorsokaku,
 naletih na
 milje svakojako,
 i na čisti dark, jakako.

slijepa ulica

o jes!

i uz puno mara bi i ćara,
 topla rano moja, hej!

dobitak, užitak

najljepša ti si

među pičkicama
 koje sam ja ikad jebo
 i iz kojih curi sluz.

pičkice

stoga, neka živi

ovaj divni **Sarajevo Blues!**

isprva lagano,

zatim sve to jače,

param,

pilim,

pičim,

prčim,

slatko te ranjavam,

mače,

piče moje,

rupo nad rupama,

rupa

luče moje drago,

svjetlo nad svjetlima!

svjetlo

propentah:

oh, bože,

čuvaj mi ovo pile,

ovu mrvu

zlata i svile.
 neka uvijek
 bude
 poput dobre vile. **vila**
 kad to rekoh
 tvoje zlato malo **malo zlato**
 još me stisnu snažnije,
 još me liznu prisnije,
 još mi štrika vlažnije,
 a još pritom
 žvače,
 sopće,
 jauče,
 dašće
 pa i mljacka.
 sve to jače mljacka
 tvoja mala **Miljacka**
 mog macka, **macko**
 koji samo šljacka,
 šljacka:
 šljac,
 šljac,
 šljac...
 potom rukne grom!
 u ćenifi samo čuješ mljac,
 mljac,
 mljac...
 reko bi čovjek
 cijela je mahala čula... **gradska četvrt**
 a zatim
 šumni i daščući tajac.
 dva polumrtva bića **iscrpljeni ljubavnici**
 iz raja pristigla tek,
 znojava od ševe bajne krasopisne.

potočić maleni teče,
 otječe znoj,
 otječe sperma,
 otječe naša sluz.
 gledaj,
 oh, *baby*, gledaj!
 gledaj
 kako samo super fura
 ovaj **Olympic Sarajevo Blues!**

Film blijedi. Na sredini videa, u kvadratu, opet neki Madonnin spot, možda Like a Virgin, i bljeskanje ratnih sarajevskih slika. Kaos i smrt na sve strane.

poslije gruvanja	
evo i muvanja. brzo	
perje na se	odijevanje
pa u čajžinicu-kafanicu	kafanica
na 9 još vrelih čajeva	čajevi
i na 9 još ohani-rakijica.	rakijice
lipa cvate za nas	
u vodi kipućoj,	voda
ljubavi vrela moja.	
za one seksom izmorene	
čaj je spas,	
a rakija samog boga glas.	
čaj udišemo,	udisanje
rakiju sišemo,	sisanje
utakmicu našu	
komentarišemo.	
kao i obično	
rezultat je 1:1 za nas. o jes!	
najviše hvalimo	
centarfora i vratara...	

Umjesto Madonnina spota na videozidu je sada film o prijeratnom Sarajevu praćen kadrovima ratnog Sarajeva. Nogomet, publika, stadion, navijanje, radost pa opsada, bombardiranje, kaos, smrt...

nakon sahat dva	
odmora, divana,	
najljepša ti među ženama,	
odlazimo iz čajdžinice-kafanice.	odlaze
sunce polako zalazi,	sunce
ljudi sve je više,	ljudi
o jes!	
nasred čaršije	čaršija
razmotah ćilim,	
rolu seksualnu,	rola
prostirku ljubavnu našu	
i sredstvo prijevozno.	
vadim	
Aladinovu svjetiljku svoju,	svjetiljku
narod nas	
u čudu gleda onako snovite	
i od raznovrsnih ševa	
pomalo jezovite.	podočnjaci
o jes!	
uzliječemo tiho,	uzlijeću
ali djelotvorno,	
sve u helikopter stilu	helikopter
ponad šeher Sarajeva.	

Panorama Sarajeva.

na 1000 metara	
zaustavih ćilim taj	ćilim
snom izvezen,	
o najljepša ti među ženama.	

TREĆI PRIZOR

Svjetlo postupno jača. Jutro je, cvrkut ptica i cvrčanje cvrčaka, krici galebova sunovratnih. Na videozidu se pojavljuje natpis: MAKARSKA, plaža, petak, 27. srpnja 1984. Ratovi i dalje žestoko traju; krv, znoj, suze, kaos, smrt, sperma, silovanja, smrti... Scenografija: mediteranski akcenti.

ZARUČNICA i ZARUČNIK spavaju u vreći za spavanje. On se budi, osvrće i češka po glavi... Onako iz vreće ZARUČNIK izgovara tekst svog zaručničkog bića. Na jednoj strani videozida namreškano more, a na drugoj rat.

ZARUČNIK: Ćilim nesta,

san se izgubi ponad
grada od ljubavi.

krici galebova

sunovratnih

i mi u vreći

za ljubav pretijesnoj

na plažici ubavoj.

lijepa plažica

dok se budim,

najdraža,

zora na tvom licu

zora

dan priređuje.

sasvim se probudih

kad primijetih

ruku svoju

ruka

u vlažnoj rupi tvojoj,

ljubavi moja,

koju u snu stavih

baš na pravo mjesto.

mjesto

i na javi

ženu nad ženama,
braćo i sestre
moje biblijske,
dok sniva
kako joj ja baš
u šir haš širim
i proširim
njenu rupu nad rupama,
to sveto i slavno
mjesto
ljubavi moje jedine,
talentirane vrlo
kao bog.

Cvrčci. Galebovi. More. Ljubav. Ratovi. Mrtvaci. Grobnice. Lubanje. Plamen.

Dim. Smrt. Kaos...

SVRŠETAK

RADNI SARAJEVO BLUES

Radni Sarajevo Blues objavljen je uz dramu **Sarajevo Blues** u časopisu *Riječi* 3-4, Sisak, 2005.

Sadržaj

Uvod

Režija

Scenografija

Kostimi

Rekviziti

Glazba i pjevanje

Ples i pokret

Erotske scene

Bilješka

Sve što je obrazloženo u energetskeim točkama *Sadržaja*, izravno ili u obliku tek naznačene ideje, smatram integralnim dijelovima drame, dramske tragedije ili tragične urbane pastorale *Sarajevo Blues*. Ti dijelovi jesu elementi koji čine totalitet dramskoga i kazališnog tkiva o kojemu je riječ. Također, svi ti elementi kompatibilni su dramskoj trilogiji *Kaos* kada se ona izvodi u cjelini. *Sarajevo Blues* ima status živoga kazališnog bića i neodvojivi je dio mjesta u kojemu se pojavljuje. On je dramski organizam koji se zbiva i prije, za vrijeme i poslije predstave; on je takav kazališni organizam koji se događa u prostoru kazališta, ali, samo naizgled paradoksalno, i izvan njega, ispred njega i oko njega. Vrijeme je, napokon, za pozitivne promjene u shvaćanju dramskog djela i kazališne predstave kao izraza tog djela. I *Kaos* u cjelini i *Sarajevo Blues* posebno, stvarne su mogućnosti takve promjene u viđenju kazališta, zapravo promjena sama.

Napomena

Za razliku od izvornog dramskog djela i u njemu upisanih načina izvedbe, ovaj *Radni Sarajevo Blues* nije obvezujući za redatelja ili redateljicu ili produkcijsku ekipu; on je tek jednostavno skicirano autorsko mišljenje dramatičara, jedno od brojnih mogućih viđenja koje *Sarajevo Blues* kao elastično i mnogoznačno dramsko djelo u okviru dramske trilogije *Kaos* omogućuje. Ipak se nadam da to viđenje može biti poticajno zahtjevnijoj redateljici ili zahtjevnijem redatelju.

Uvod

Drama, tragična urbana pastorala, urbana tragedija ili, najkraće, dramska tragedija, kako najčešće paradoksalno nazivam *Sarajevo Blues* kao treći dio dramske trilogije *Kaos*, iako su moguće i druge tipološke odrednice ovisne o tipu interpretacije i režije, nije samo drama ljubavi i tragedija jednoga grada (tragedija stoga jer je Sarajevo postalo gotovo personalizirani junački entitet: grad-heroj). To je ujedno kompleksni dramski projekt koji djeluje na dvije razine: na razini prijeratnog Sarajeva kroz prizmu ljubavi ("misa" ljubavi) i na razini ratnog, opkoljenog Sarajeva kroz prizmu razaranja i ubijanja ("misa" smrti).

Upravo zbog te svoje "dvodijelne prirode", zbog te dvije "mise", *Sarajevo Blues* je "pakleni kontrapunkt". Katkada ga zbog toga, zbog te kontrapunktalne gustoće, nazivam kraticom KKK (kompatibilni kompaktni kontrapunkt). Naravno, da cijela ta stvar s ljubavlju i Sarajevom nije krajnje ozbiljna, upotreba takve naizgled mutne sintagme – kompatibilni kompaktni kontrapunkt – bila bi na granici smiješnoga. Ali stvar je itekako ozbiljna u mnogočemu i grana se u raznim pravcima. Kreativno otkriti, bolje reći otkrivati, te pravce koje sam ugradio u *Sarajevo Blues* i kvalitetno ih ispreplesti, upravo kompatibilno, u dramsku mrežu sastavljenu od "tijela za ubijanje" i od "tijela za ljubav" (mrežu koja počinje dramom *Nema više Apokalipse* i u središnjici trilogije *Kaos* nastavlja dramom *Mala klaonika nježnosti*), znači postići i imati ne samo istinski, već i bogati, uznemirujući *Sarajevo Blues*, takav koji će svaku pa i najmanju mogućnost mlake ili ravnodušne recepcije isključiti.

Promatrana samostalno i nezavisno od dramske trilogije *Kaos*, u kojoj kao završni treći dio naglašava cjelinu kaosa, nereda svijeta, osobito tekuće epohe, a koju trilogija nastoji intenzivno zahvatiti, dramska tragedija *Sarajevo Blues* jest dramsko djelo čija je tema - uz temu erosa i ljubavi - jedna od najtežih tragedija suvremene epohe. To je tragedija Sarajeva, tragedija grada čije je ime jedno od onih bolno opominjućih imena (Vukovar, Srebrenica, Dubrovnik), koja su cijelim svijetom pronijela jezu recentnih ratova na Balkanu od 1991. do 1995. Odabir Sarajeva nije slučajna, jer to je jedan od gradova koji je svojim prijeratnim

statusom, prije svega po svojoj relativno skladnoj multikulturalnosti (tri nacionalnosti, četiri konfesije, tri jezika, dva pisma), bio jedinstveni grad u svijetu. Sarajevo je u to prijeratno doba bilo primjer uspjele gradske aglomeracije; bio je to grad znakovitog "skladnog kontrasta", prijateljski i veseli grad pun specifične bosanske topline i osobita humora; bio je to grad prožet dobrom atmosferom, prožet poticajnim ozračjem takoreći idealnog mjesta za življenje. Za vrijeme rata odnosno za vrijeme opsade grada, koja je po tipu izvedbe podsjećala na srednjovjekovni model opsade, Sarajevo je stjecajem povijesnih okolnosti postalo neprijeporno tragična točka, prokleti otok, urbani koncentracijski logor, u stvari iznimno bolna, tragična mreža bezbrojnih nostalgija, ambivalentni otok "savršene tragične izdvojenosti" s kojeg su se otisnuli njegovi brojni stanovnici lutajući razasuti po cijelome svijetu.

Sarajevo Blues, taj "pakleni kontrapunkt", jest dramsko djelo sastavljeno od dvije paralelne radnje, od dva kompatibilna sloja: "mise" ljubavi i "mise" smrti. Prva radnja, koja počinje i završava u Makarskoj na jednoj plaži, smještena je u prijeratno Sarajevo, u slavnu godinu Zimske olimpijade, dakle u 1984. Na pozornici se zbiva "snovita" prijeratna sarajevska "misa ljubavi" (život) iz 1984., nadahnuta biblijskom *Pjesmom nad pjesmama*, tom sveopćom pjesmom posvećenoj ljudskoj ljubavi, koja je u svojoj naravi, dakako, multikulturalna odnosno pankulturalna, a na videozidu se zbiva druga radnja, radnja surove ratne zbilje, zbiva se "misa smrti" (rat), zapravo zbiva se sve ono što se zbivalo u Sarajevu za vrijeme opsade, to jest za vrijeme rata od 1992. do 1995. Tako je dramska tragedija *Sarajevo Blues*, koja bi se zbog svoje "biblijske" komponente ljubavi mogla čak označiti i kao tragična urbana pastorala, sastavljena od dvije tragično suprotstavljene cjeline: od erosa, ljubavi, života (na pozornici) i od smrti (na videozidu). Privlačna zbunjujuća strast životnog i trajno obnovljivog erosa prožeta je smrtnim užasom, to jest ona korespondira sa svojom očitom negacijom, s užasom potresnih, dokumentarnih slika smrti i svakovrsnih ratnih razaranja. Videozid nije u ovom slučaju "nekazališni" medij, kao uostalom ni u prethodna dva dijela dramske trilogije *Kaos*. Videozid u tragediji *Sarajevo Blues* funkcionira ne samo kao scenografski element nego i kao jedan od sastavnih dijelova dramskog djela, te tako postaje transparentnom kazališnom činjenicom dramske radnje. Inovacija s videozidom, koju sam započeo već u dramskoj

trilogiji *Zero*, pokazuje se uzbudljivom i produktivnom, osobito zbog svoje dvoslojne strukture koja i omogućuje i produbljuje *Sarajevo Blues*. Zbog ta dva temeljna sloja ovo dramsko djelo zapravo je djelo trajne tragičke napetosti koja zbog onespokojavajuće paralelnosti ljubavi i rata, zapravo prožimanja ljubavi i smrti, ne jenjava do kraja. Radost života, radost dobrog druženja i ljubavi u olimpijskom Sarajevu te 1984. godine, nadahnuta biblijskim ozračjem *Pjesme nad pjesmama*, neprekidno je presijecana ratnim užasom opkoljena Sarajeva pa tako *Sarajevo Blues* funkcionira istodobno i kao pastoralno stanje ljubavi i kao tragično stanje smrti.

Ono što posebno dinamizira dramsko tkivo "sarajevskog bluesa" jest još jedna novost, prilično rijetka u suvremenom dramskom pismu: uvođenje Zbora žena i Zbora muškaraca. Ti zborovi, koji su stvarno sastavljeni od ljudi, a simbolički od Anđela-Amora, u ovoj tragediji nisu tek replika antičkog kora (iako svakovrsnim komentarima prate radnju), jer sudjeluju u zbivanju radnje kao ritam živih tijela koji upozorava na ono osnovno života, na žudno tijelo u pokretu. Zborovi su u političkoj funkciji demokratske koreografije ljubavi, liberalne koreografije koja na pozornici dodatno podcrtava ionako snažne figure arhetipskih karaktera muškog i ženskog principa svijeta, ali u isto vrijeme i posve suvremenih karaktera protagonista ove drame: Zaručnice i Zaručnika. Tim osuvremenjenim i samo naizgled paradoksalnim retro-pomakom koji čine zborovi (zajedno s videozidom s kojega pozornicu i gledalište preplavljaju poviješću "režirani" televizijski i filmski izvještaji, to jest filmovi puni krvi, patnje i svakovrsna stradanja), i sâm grad, Sarajevo, postaje protagonist, tragični junak predstave. Upravo tim inovativnim dramaturškim i kazališnim postupcima izvedbe, kao i rekonstruiranjem već postojećih, nastojim - putem svoje dramske poetike aproksimativno strogo kontroliranog kaosa – postići da pakleni kontrapunkt *Sarajevo Blues* vibrira na pozornici upravo to "pakleno prožimanje" uzbudljivog sloja ljubavi i poraznog, dakle tragičnog, sloja smrti. Sve to omogućilo je da dramska trilogija *Kaos* završi u modusu "dramske tragedije" ili, tradicionalno rečeno, tragedije, što je "širi kontrapunkt" početnom "psihotičnom" zavijanju Marice u drami nezaposlenosti i samoubojstva u prvom dijelu trilogije (*Nema više Apokalipse*) i središnjem "psihotičnom" obiteljskom zavijanju u drugom dijelu trilogije (*Mala klaonica nježnosti*).

Dramska tragedija *Sarajevo Blues* jest dramsko djelo u kojemu između ostaloga nastojim tragediju jednoga grada prikazati kao epohalnu tragediju suvremene Europe, u stvari kao tragediju cijeloga suvremenog svijeta koji je mogao, ali nije htio spriječiti sarajevsku katastrofu. Unatoč tragičnim zbivanjima u Sarajevu, fatalizam i defetizam nikada nisu zavlitali tim nepokorenim gradom, a to ističem upravo dramskom energijom "pjesme nad pjesmama", to jest slojem ljubavi koji sam ugradio u *Sarajevo Blues*. Dio te ljubavne energije ujedno je i ljubav za taj ratom izolirani "otok", koji je svojedobno postalo Sarajevo kao najveći "kontinentalni otok", to jest najveći urbani koncentracijski logor suvremenoga svijeta nakon Drugog svjetskog rata. Taj sloj ljubavi omogućuje čak i tračak katarze kao svojevrsnu nadu usred temeljne beznadnosti našega svijeta; ljubav je ta koja neprekidnim gibanjem tijela na kraju, barem na trenutak, "pobjeđuje" smrt, pa i onu izazvanu ubijanjem. Ta "beznadna nada" je svojevrsni blues koji pjeva o ljubavi; ta nada, koja "umire zadnja", pokazatelj je onoga stanja, one ljudske mogućnosti koja će principom života, dakle ljubavi, zauvijek prkositi principu smrti. Upravo zbog toga smatram da *Sarajevo Blues* nema prostora za ravnodušnu ili mlaku recepciju, ne samo zbog ratnih strahota grada-junaka nego i stoga jer u svakom od nas, istodobno i sudionika i gledatelja života, živi lualica čija je sudbina trajno lutanje egzistencije prožeto sudbinskom, svojevrsnom "prognaničkom čežnjom" za toplim i sigurnim mjestom. To mjesto jest ljudsko tijelo, živo meso postojanja; to mjesto jest ljubav, uvijek naizgled na dohvatu ruke, a ipak rijetko dostižna, osobito u tragičnim procesima fatalnih perioda mržnje i smrti kada su tijela posvećena procesima ubijanja, raspadanja i nestajanja.

Sarajevo Blues dijagnosticira dvostruko stanje tijela, stanje ljubavi i tragično stanje smrti, te postavlja brojna pitanja zajedno sa slutnjom epohalnog odgovora izvedenog u "plavim notama" bluesa koje podcrtavaju moguću nadu usred beznadnosti: ekologiju tijela, ekologiju ljubavi. Ona je, ta ekologija, kao suosjećanje, spajanje, sljubljenost i privrženost bića bićima, bićima koja su prije svega topla tijela, možda jedino područje paradoksalne nade u okovima suvremenih ratova, suvremene politike, moderne dosade, globalizacije hipokrizije, globalizacije hladnog "nezainteresiranog" kapitala, konzumerističkog

ravnodušja, nekorektne političke korektnosti, individualnih mikroregija beščaća, bešćutnosti i ravnodušnosti te ritualnih konfekcijskih ubijanja i terorizma. *Sarajevo Blues* zvuči krajnje uznemirujuće, ali zbog "prvog pozitivnog pokretača", to jest zbog tijela gladi i ljubavi, zvuči dobro. Želio sam da usprkos smrtnoj jezi ta dramska tragedija s kratkotrajnim pozitivnim ishodom zvuči bitnim zvukom ili zvukom onoga bitnog našega svijeta. Taj zvuk je blues, taj zvuk je tijelo u rađanju, rastu, trošenju i propadanju; taj zvuk je doista blues, jer blues izvorno i nije ništa drugo do spremnost zahvaćanja svijeta u njegovu arhetipskom, a ipak trajno suvremenom korijenu: u borbi i mucu, u brizi i nadanju, u ljubavi i smrti, u rađanju i umiranju.

Režija

Spomenuo sam u *Uvodu* da je stvar s ljubavlju i Sarajevom ozbiljna. Ma koliko da je razigrano i ma koliko da će takvo dramsko djelo biti zanimljivo publici, bilo postavljeno kao završetak dramske trilogije *Kaos* bilo izvedeno samostalno, *Sarajevo Blues* postavlja ozbiljna pitanja: istodobno pitanje o žudnji i radosti te pitanje o patnji i smrti. Ta dramska tragedija prožeta urbanom pastoralom ozbiljna je i što se tiče režije, jer se ona mora baviti spomenutim "paklenim kontrapunktom" koji već sam po sebi postavlja bitna pitanja, ne samo ona retorička.

Na jednoj strani kontrapunkta jest područje (pozornica) na kojoj treba režirati nešto što se najkraće može označiti kao sreća, a sreću je, dakako, najteže režirati. Znači, potrebno je režirati "misu ljubavi", treba dakle istovremeno režirati i ono duhovno i ono spolno ljubavi, s nužnim naglaskom na činjenicu da se ono duhovno jedino može režirati putem tjelesnog, jer je svaka ljubav nužno i prije svega tjelesna, i jer se ono duhovno ljubavi jedino može izraziti "figurama i pozicijama tijela", u kojima je itekako važna "pozicija oka, pozicija pogleda". Pozicija oka i pogleda je tjelesna pozicija koja i ostale moduse tijela stavlja u pokret. Jednostavno rečeno, treba režirati ljubav Zaručnice i Zaručnika. Najkraće rečeno, treba režirati stanje sreće. To nije lako, jer se "stanje sreće" naizgled ne giba, ne miče, i jer sreća ima varavi izgled radosne bezdogađajnosti

i nepomaknutosti. Do sada je kazalište uglavnom na scenu postavljalo nesreću (dramu, tragediju, tragična prikazanja, neki sukob općenito itd.) ili smijeh koji proizlazi iz stanovitog nesklada s nečim (komedija). Sreća je stanje koje se do sada nije postavljalo na pozornicu kao trajno dramsko i kazališno stanje, već samo kao kratkotrajni bljesak, kratkotrajni dio neke predstave: jedna kratka scena, nagovještaj u sceni itd. Stoga će najteži zadatak redateljici/redatelju u predstavi *Sarajevo Blues* biti režirati dio kontrapunkta koji se zbiva na pozornici, a na pozornici se zbiva sreća, uglavnom "nepomaknuto stanje" u kojem se prividno ništa ne događa. No ipak, nasreću, i sreća se itekako može režirati. Ključna redateljska rješenja, uz prateće kreativne izazove, za *Sarajevo Blues* jesu prostori "himničkih monologa" (svaki monolog u stvari je dijalog) koje treba "otplesati", zborovi, interaktivna koreografija zborova i koreografija tjelesnog prostora Zaručnice i Zaručnika. Tim se rješenjima – uz izgovorene replike, dijaloge te prividne monologe svih sudionika predstave – itekako dinamizira rad odnosno radnja urbane pastorale prožete na pozornici dramom i tragedijom.

Na drugoj strani kontrapunkta jest videozid, najvažniji scenografski element, ali i dio radnje, zapravo prostor na kojem se događa tragedija Sarajeva, nazovimo ga povišenim, okomitim prostorom pozornice ili visećom pozornicom. U ovom dijelu kontrapunkta redateljski posao je lakši zbog tisućljetne navike režiranja borbe, nesreće, sukoba, ubijanja, kaosa, smrti; treba samo pažljivo izabrati iz iznimno bogatog dokumentarističkog video i filmskog materijala sve značajne scene razaranja Sarajeva za vrijeme njegove opsade od 1992. do 1995., izvedene efikasno na stravični način srednjovjekovne metode opsade, koja, naravno, izvedena suvremenim oružjem na kraju dvadesetog stoljeća izgleda ne samo arhaično nego i nepojmljivo, začudno. Tu začudnost, koja se sastoji u bespomoćnosti opkoljena grada, dodatno će podcrtati zbivanje na pozornici, zbivanje ljubavi, dakle zbivanje slobode i ljudske sreće. Izbor materijala treba napraviti pažljivo i precizno, jer potrebno je uvrstiti sva ključna zbivanja (to je moguće jer predstava traje sat i pol do dva sata, ovisno o tempu režije) započevši od početka, možda od onog trena kada je pala prva krv u Sarajevu. Možda treba početi baš onim travanjskim sarajevskim mitingom (1992.) na Trgu Republike, na kojemu su, uz velik broj građana Sarajeva i Bosne i Hercegovine, sudjelovali brojni umjetnici i intelektualci.

Prijedlog 1 Budući da je *Sarajevo Blues*, za razliku od radnog dijela smrti, u radnom dijelu ljubavi sastavljen od ženskog i muškog principa pa se stoga tipovi tih dviju žudnji, ta dva erosa, iako su u osnovi isti ipak unekoliko razlikuju, možda nije loša ideja da tu predstavu režiraju zajedno žena i muškarac, redateljica i redatelj. Time bi, mislim, predstava dobila na ujednačenosti, ravnoteži i "punokrvnosti". Kompatibilna, a ipak idejno i praktički "borbena" energija suradnje dviju žudnji, dva erosa, po mojem mišljenju mogla bi uroditi iznimno uspjelom režijom. Mislim da bi *Sarajevo Blues* u takvom produkcijskom modusu bolje izrazio cjelinu čovjeka, totalitet ljudskosti sastavljen od ženskih i muških vibracija koje čine ono jedno svijeta, jednu "kompoziciju" bez pukotina. U tom smislu paralela redateljice i redatelja sa Zaručnicom i Zaručnikom je očita, jer oni iako su u ponečemu različiti, ipak u konačnici stapanja ljubavi jesu jedno. Također, i redateljica i redatelj su "slično jedno", dakle na djelu je, čak i za pravljenja predstave, već spomenuti kompatibilni kompaktni kontrapunkt. "Ženska" strana bolje vidi mušku stranu, a "muška" strana bolje vidi žensku stranu. Itd. Mislim da vrijedi pokušati s tom opcijom "ujedinjene režije".

Prijedlog 2 Kada se igra na otvorenom glumci, kako bi se kristalno jasno čuli u prostoru, na sebi imaju instalirane male mikrofone. Kada se igra u zatvorenom, u kazališnoj dvorani, mikrofoni, pretpostavljam, nisu potrebni.

Prijedlog 3 Možda je dobra ideja režirati "doček" prije početka predstave, svojevrsan uvod u predstavu. Kada se *Sarajevo Blues* igra na otvorenom, glumice Zbora žena i glumci Zbora muškaraca dočekuju gledatelje. Zborovi pjevno izgovaraju pohvalne tekstove ljubavi iz predstave ili pjevaju sarajevske odnosno bosanske sevdalinke bez instrumentalne pratnje. (Moguće je, također, da se za tu priliku, ako se prihvati ta ideja, napiše posebna pjesma za žene i posebna pjesma za muškarce, ali možda bi ipak bila funkcionalnija samo jedna, samo opća ljubavna pjesma.) Zborovi za vrijeme dočeka gledatelja neprekidno pjevaju, ali pjevaju i tada kada "vode" gledatelje prema prostoru gledališta. Nakon takva uvoda, dočeka i smještanja publike u gledalište, počinje predstava.

Scenografija

1. Neonska slova Neonska slova treba shvatiti kao dio scenografije predstave *Sarajevo Blues*. (Taj dio scenografije nastavak je sličnog tretiranja neona u *Maloj klaonici nježnosti*, jer kaos, i ne samo u trilogiji *Kaos*, ima tendenciju svjetlucavog reklamiranja, to žešćeg što je on veći.) U dnu pozornice, na vrhu iznad pozornice, visoko, nalaze se riječi "Sarajevo Blues" ispisane velikim neonskim slovima. Riječ "Sarajevo" je u crvenoj boji, a riječ "Blues" u plavoj. Crvena boja slova riječi "Sarajevo" simbolizira krv smrti, istjecanje, i krv ljubavi, brzo kolanje krvi, a u isto vrijeme simbolizira i život i smrt. Crvena boja znači također i rađanje, ona je tipična boja Zaručnice, vječne Žene, kreativne matrice koja stvara ovaj svijet. Plava boja slova riječi "Blues" simbolizira tugu zbog smrti, ali i tugu zbog prolaznosti ljubavi, odnosno života. Plava boja ujedno znači postavljanje tužnih, uvijek potrebnih, vječnih zapravo, doista nebeskih, a ipak paradoksalno temeljnih pitanja o prolaznosti, o nadi, o "bogu", o smislu života itd. Istodobno, plava boja jest boja nebeskih prostranstava, plava boja mora, plava boja lutanja; to je tipična, amblematska boja kisika i Zemlje, amblematska boja Zaručnice i Zaručnika u potrazi za srećom na Zemlji. Svjetlucanje crvene boje riječi "Sarajevo" upućuje također na bordel svjetske zajednice koja živi u znaku kockarskog nehaja, u znaku Las Vegasa, i koja je dopustila krvavocrvenu tragediju krvavocrvenog Sarajeva. Plava boja riječi "Blues" upućuje također i na glazbu svjetske tuge koja je istodobno tim kockarskim crvenilom smrti pratila Sarajevo na njegovu putu do oslobođenja, do prekida opsade. Itd. Plava boja upućuje i na nadu kojom su prožeti Zaručnica i Zaručnik, na nadu da će ljubav trajati, da će biti "vječno" obnovljiva ispod ovog plavog neba.

2. Laserski zraci Laserski zraci u dvije osnovne boje (crvena i plava) izlaze istodobno iz četiri ugaone točke prostora u kojem se nalazi pozornica i gledalište, to jest prostora na kojem se odigrava *Sarajevo Blues*. Laserski zraci spajaju se i presijecaju naizmjenice usred početnog slova riječi "Sarajevo", dakle slova **S** (smrt, strah, sablast, suze, surovost, sakaćenje, selidba, seoba, skrnavljenje, silovanje, strahovlada, sumnja, sjekira) i usred zadnjeg slova riječi "Blues", dakle opet slova **S** (spajanje, strast, suosjećanje, sljubljenost, sjećanje,

sinkronija, simfonija, suradnja, srce, srčanost, smijeh, srh, sućut, sunce). Igra laserskih zraka traje sve vrijeme dok svijetle neonska slova te po svemu osobite svjetleće "reklame", što znači tijekom cijele predstave. Ova "laserska" simbolička investicija utkana u kraj *Kaosa* i nije drugo nego simbolizam na koji je navikao čovjek kao skandalozna "jezična životinja".

3. Balon Veliki balon u obliku metka ili bombe zavezan je za zgradu kazališta i lebdi najmanje na 30, a najviše na 50 metara visine ponad nje. Na balonu plave boje ispisana je riječ "Sarajevo" crvenom bojom, a ta krvavocrvena riječ okružena je žutim zvjezdicama. Neka balon noću bude iznutra osvijetljen, a može biti osvijetljen i danju. Podrazumijeva se da su, bez obzira na njihovu scenografsku namjenu, i balon i laserski zraci i neonski natpis, kao neodvojivi dijelovi predstave *Sarajevo Blues*, u funkciji sve vrijeme dok je predstava na repertoaru. Kada se *Sarajevo Blues* ostvaruje nesamostalno, to jest u cjelini trilogije *Kaos*, onda sve rečeno, naravno, vrijedi za riječ "Kaos".

Prijedlog Predlažem da se ti scenografski elementi (neonski natpis *Sarajevo Blues* ili natpis *Kaos*, laserski zraci i balon) na isti način koriste i na gostovanjima kada se predstava – bilo u zemlji bilo na turneji po inozemstvu – ne igra u kazalištu nego na otvorenom ili u velikim halama ili na stadionima, primjerice u Puli (Arena), u Sarajevu (Sportski centar Zetra), u Zagrebu (Sportski centar Šalata ili Jarun), u Mostaru (na obali Neretve u blizini novog "starog" mosta), u Beogradu (plato oko Tvrđave na Kalemegdanu), Ljubljani (hala Tivoli), u Podgorici (Stadion pod Goricom), u Skopju (na brdu Vodno, prostor, odnosno platforma ispod Križa), itd. Spomenuti scenografski elementi podjednako su važni i kada se *Sarajevo Blues* igra na otvorenom i onda kada se predstava igra u zatvorenim prostorima (kazališnim dvoranama, manjim tvorničkim halama itd.). Svi ti scenografski elementi zbog unaprijedene tehnologije vrlo su mobilni i laki za instalaciju te korištenje, osobito otkad se sve manje koriste "kruti" videozidovi. Dodatna je pogodnost, u smislu pokretljivosti i operativnosti potrebne za gostovanja, to što je količina ostale scenografije zanemariva.

4. Videozid U dramskoj tragediji *Sarajevo Blues* videozid je osnovni scenografski element, ali je istodobno, kao što sam već naglasio, i dio radnje, to jest živi prostor na kojemu se događa tragedija Sarajeva. Videozid je okomito produženje pozornice odnosno "gornji dio" pozornice. Preporučena veličina je 5,5 metara po dijagonali, što ukoliko je osnovica 4 metra daje okomicu od 3,2 metra, dakle pravokutnik 4x3,2. Videozid treba instalirati na pozornici neposredno ispod neonskog natpisa "Sarajevo Blues". U stvari, videozid i neonski natpis čine logičnu cjelinu "gornje pozornice" na kojoj se zbiva ratni užas.

Videozid je moguće podijeliti na dva dijela, ali i na više njih. Na lijevom dijelu neprekidno traje sarajevska tragedija (miting na Trgu Republike, teška artiljerija, snajperi, raketiranje tržnice, sahranjivanje mrtvih na nogometnom igralištu... zapravo sve ključne sarajevske ratne scene), a na desnom dijelu, kao što sam naveo u *Uvodnom prizoru* dramske tragedije, moguće je emitirati slične užase: jako bombardiranje Dubrovnika 6. prosinca 1991., rušenje Blizanaca, nebodera WTC-a u New Yorku 11. rujna 2001., ili pak recentne scene razaranja iz Španjolske, Afganistana, Iraka, Izraela, Palestine, Sudana... Na desnom dijelu videozida u malom, takozvanom humanističkom kvadratu, usred sarajevskog užasa povremeno se emitiraju glazbeni spotovi i erotski filmovi koji upućuju na kontrastne mogućnosti tople ljudskosti i ljubavi nasuprot smrti, a istovremeno korespondiraju s radnjom na "donjoj pozornici". Mogućnosti videozida su velike, a količina snimljenih događanja ogromna, te je potrebna pažljiva koordinacija odnosno režija, i prostorna i vremenska, unutar svih dijelova videozida, ali i ona koja povezuje radnju videozida s radnjom na pozornici.

Ideja o tonu, varijacije...

Prva je mogućnost da se video materijal najčešće emitira bez zvuka, odnosno tona, osim u situacijama kada se želi dodatno naglasiti temeljna suprotnost tragičnih stradanja na videozidu i radosti ljudske ljubavi na sceni. Druga je mogućnost da se ton na videozidu ipak čuje, ali stišano, jer svi glumci svoj tekst izgovaraju pomoću malih mikrofona (kada se predstava igra na otvorenom). U svakom slučaju, nužno je da se tekst dramskog djela *Sarajevo Blues* dobro i razgovijetno čuje na sceni, kako bi u operativnom dramaturškom smislu urbana

pastorala, kao djelatni princip ljubavi odnosno života, bila snažna dramska protuteža tragediji koja se zbiva na videozidu. To je protuteža, kontrapunkt, koja još više ističe tragediju Sarajeva, ali u isto vrijeme ističe i potencijal erosa, ljubavi, žudnje, princip života pa i svojevrsni izlaz iz sudbinske utemeljenosti rata, te tim novim shvaćanjem podcrtava da je došlo vrijeme kada ratove i ubijanje treba proglasiti staromodnim.

5. Veliki bijeli plakat (*jumbo*) zalijepljen je na pano. Na njemu velikim crvenim slovima piše: UBIJANJE JE STAROMODNO. Pano treba biti montiran na lijevoj strani pozornice odnosno na lijevoj strani prostora igranja, a od videozida neka bude udaljen otprilike tri metra.

6. Veliki crni plakat na kojem plavim slovima piše: RAT JE ZAOSTALA AKTIVNOST KOJOM SE BAVE SAMO RETARDIRANI LJUDI. Pano s tim plakatom treba biti montiran na desnoj strani pozornice, udaljen od videozida otprilike tri metra.

7. Križ – drveni, veliki, crveni. Treba biti montiran u blizini panoa na lijevoj strani pozornice.

8. Crveni polumjesec – na vrhu dugačke daske. Treba biti montiran na desnoj strani pozornice u blizini panoa s crnim plakatom.

9. Davidova zvijezda – na vrhu dugačke daske. Treba biti montirana u dnu pozornice, na sredini ispod videozida.

10. Stupić za privezivanje brodova – na kojem sjedi Zaručnica u *Prvom prizoru*. Stupić se nalazi na sredini pozornice.

Kostimi

ZARUČNICA – Bluza s cvjetnim uzorcima, kratke hlačice šarene i narančaste tenisice u *Prvom prizoru*. "Civilizacijska" alternativa za prvi dio *Prvog prizora*: bijeli kupaći kostim, dvodijelni ili, još bolje, toples. Prirodna, napredna alternativa za drugi dio *Prvog prizora*: bez ikakva kostima, što znači da je Zaručnica naga na sceni, u "kazališnoj stvarnosti", kao što je, naravno, naga u istoj sceni kada se ta scena zbiva u "nekazališnoj stvarnosti". (Već dugo i predugo traje paradoksalna činjenica naše kulture i civilizacije da se ono naravno, prirodno, najprirodnije, mora, eto, kao i u ovom slučaju, isticati kao "napredno".) U *Drugom prizoru* Zaručnica nosi bijele prozirne dimije.

ZARUČNIK – Kupaće gaćice boje mesa u *Prvom prizoru*. Prirodna alternativa za drugi dio *Prvog prizora*: bez ikakva kostima. U *Drugom prizoru* ima gaćice ili je odjeven u bijelo ljetno odijelo. Košulja, kravata.

ZBOR ŽENA – Djevojke nose bijele prozirne tunike, žene crvene prozirne tunike, a starice plave prozirne tunike. Ispod svih tunika vide se crne tange. Alternativa: bez gaćica, tunike ostaju.

ZBOR MUŠKARACA – Mladići nose bijele prozirne tunike, muškarci crvene prozirne tunike, a starci plave prozirne tunike. Ispod svih tunika vide se crne tange. Alternativa: bez gaćica, tunike ostaju.

MLADIĆ – Plave traperice i bijela majica.

MINISTRANTI – Djevojčica je odjevena u bijelu haljinicu, a Dječak nosi bijelo odijelo sastavljeno od kaputića i kratkih hlačica. Košulja, kravata.

Prijedlog Sve glumice i svi glumci bosu su za vrijeme cijele predstave. Alternativa: svi izvođači u predstavi nose bijele lagane tenisice.

Rekviziti

1. Kadionice s tamjanom (Ministranti) – 2 komada.
2. Krila za sve glumice Zbora žena i za sve glumce Zbora muškaraca.
3. Lukovi sa strijelom za sve sudionike Zbora žena i Zbora muškaraca.
4. Kutija cigareta (Zaručnica, *Prvi prizor*).
5. Upaljač (Zaručnica, *Prvi prizor*).
6. Torba odnosno ruksak (Zaručnik, *Prvi prizor*).
7. Grana čempresa (Zaručnik, *Prvi prizor*).
8. Vreća za spavanje (Zaručnica, Zaručnik) – 1 komad.
9. Dirigentski štapić (Zaručnik).
10. Ibrici ili džezve, svejedno, za rakiju i kavu - 2 komada (Zaručnica).
11. Boca rakije.
12. Kava "Frank", crveno pakovanje od 25 dag.
13. Šećer i žličica.
14. Malo kuhalo (primus).

Glazba i pjevanje

1. Zvonjava zvona.
2. Bachova tokata ili fuga (orgulje), nije precizirano.
3. *Oda radosti* (Beethoven, *IX. simfonija*).
4. Jane Birkin, *Je t'aime*.
5. Božićna pjesma *Radujte se narodi*. Svi zajedno.
6. Božićna pjesma *Tiha noć*. Zbor žena i Zbor muškaraca zajedno.
7. Skandiranje (Zaručnica i Zaručnik u sceni *Mladić*).
8. *Das ist Walter* (Zabranjeno pušenje), kraj *Drugog prizora*.

Prijedlog Osim onoga što sam kao neupitno i obvezujuće za *Sarajevo Blues* spomenuo u gornjih osam točaka, moguće je za cijeli *Sarajevo Blues* komponirati i posebnu izvornu glazbu, primjerice cjeloviti "soundtrack". Moguća je i varijanta u kojoj je taj "soundtrack" sastavljen od postojećih melodija (sarajevske starogradske pjesme, sevdalinke itd.) kao svojevrsni "balkanski

blues". Ta bogata glazbena cjelina može se logično rasporediti po tkivu predstave, jer je *Sarajevo Blues* otvoren i za takvu vrstu izazova kao, uostalom, i cijela dramska trilogija *Kaos*.

Ples i pokret

Od početka do kraja predstave Zbor žena i Zbor muškaraca (Anđeli-Amori) njišu svoja tijela u modusu zavođenja (koreografija lelujanja usmjerenog na spolni užitak).

U *Drugom prizoru* treba koreografirati trbušni ples bajadera nakon zajedničkog čitanja Pisma (Zaručnica i Zaručnik), koje je napisao Sejo svojoj djevojci Esmi.

Precizna koreografija pokreta i plesa potrebna je za cijeli *Sarajevo Blues* od početka do kraja. Najveću pažnju svakako treba posvetiti Zboru žena i Zboru muškaraca.

Erotske scene

Prijedlog Erotske scene u dramskoj tragediji *Sarajevo Blues*, koje nisu izvorno predviđene kao scene na videu nego samo na pozornici, poželjno je također snimiti videokamerom. Predlažem da te erotske scene budu izvedene "izravnim mimezom", dakle onako kako se inače odvijaju na "sceni života" izvan scene, što će reći u "realističkom" modusu. Upravo taj ljubavni spolni realizam u okviru umjetničkog djela ("fikcija") omogućuje dodatnu dimenziju koja je potrebna dramskoj tragediji *Sarajevo Blues*, kao što je u stvari potrebna i cijeloj dramskoj trilogiji *Kaos*. Tu iznimno potrebnu dimenziju dramskog djela, osobito u ovo vrijeme rastuće hipokrizije, jednostavno nazivam "demistifikacijom paralelnih stvarnosti", dakle demistifikacijom stvarnosti "prave stvarnosti" i osobito demistifikacijom "stvarnosti umjetničkog djela", koje su zapravo ista stvarnost – cum grano salis - u različitim modusima. Demistifikacija je nužno potrebna kako bi se procesi hipokrizije koji prate ljudsku ljubav, spolnost, dakle pozitivnu

tjelesnost, barem malo razrijedili u "magiji" umjetničkog djela odnosno u ozračju kazališne stvarnosti predstave. (Paradoksalno je to da ti procesi hipokrizije gotovo potpuno izostaju kada je u pitanju, primjerice, ratna strana tjelesnosti, negativna tjelesnost: mučenje i ubijanje!) Zahvaljujući postupku demistifikacije ono bitno dramske tragedije *Sarajevo Blues* još će više doći do izražaja, a paralelno prikazivanje istoga sadržaja – i na videu i na sceni – može dodatno dinamizirati metafizički aspekt radnje glumačkog tijela, dakle našega tijela, to jest "tjelesnog duha" kazališta koje zagovaram slijedeći neoborive činjenice molekularne biologije i neurologije koje upućuju na to da duh nikako ne može, a nikada to nije niti mogao, egzistirati bez tijela.

Najjednostavnije rečeno, ovakav prijedlog naravne tehnologije erotskih scena u dramskoj tragediji *Sarajevo Blues* bio bi potpuno nepotreban u normalnom vremenu, naime u onom bez "civilizacije hipokrizije"; također, u tom slučaju bio bi nepotreban i ovaj "emotivni" odlomak. Ali tako, nažalost, stoje stvari i naša je trajna zadaća, trajni zadatak zahtjevnijih umjetnika drame i kazališta, da sve ono što je već odavno u "oazama razuma", u humanističkim disciplinama antropologije, filozofije, teorije drame i kazališta itd., postalo potpuno razvidno i bez "problema"*, moramo u kazališnoj praksi produkcije i izvedbe dramskog teksta "osvajati" kao "novum" čak i u 21. stoljeću. Tu paradoksalnu i nesretnu poziciju nepotrebnog iscrpljivanja, koje se očituje primjerice i u pisanju ovakvih truzama, ipak djelomično nadoknađuje radost pisanja za kazalište i radost kazališnog stvaranja, veselje predstavljanja, radost igranja i radost prikazivanja te izvođenja na pozornici tjelesnog svijeta čovjeka kakav jest i svijeta kakvim bi on možda mogao ili trebao biti.

*Vidi, na primjer, čini se još nepročitano u kazališnim krugovima, klasično, ali trajno suvremeno djelo *Fenomenologija percepcije* Mauricea Merleau-Pontyja iz daleke 1945., da ne spominjem recentne uvide o svakodnevnom i kazališnom tijelu ili o namjernim i nenamjernim izvedbama tijela, ili o "reprezentacijskoj i ne-reprezentacijskoj" umjetnosti na pozornici...

MILKO VALENT

Milko Valent rođen je 6. srpnja 1948. u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu diplomirao filozofiju i komparativnu književnost. Prozaik, pjesnik, dramatičar, esejist i kazališni kritičar. Zastupljen je u antologijama, izborima i panoramama poezije, eseja, proze i drame. Nagrađivan i prevođen.

Objavljena i izvedena djela: *Carpe diem* (eseji), 1979; *Leptiri arhetipa* (poezija), 1980; *Zadimljena lopta* (poezija), 1981; *Koan* (poezija), 1984; *Gorki deserti* (proze), 1984; *Ordinacija za kretene* (proze), 1986; *Clown* (roman), 1988; *Plaidoyer po pički* (radiospektakl koji se ovom prilikom objavljuje i u *Balkanskom književnom glasniku*), 1988; *Higijena mjesečine* (radiodrama), 1988; *Erotologike* (eseji), 1988; *Totalni spol* (eseji), 1989; *Slatki automati* (poezija), 1990; *Erektion* (poezija), 1990; *Al-Gubbah* (proze), 1992; *Rupa nad rupama* (poezija), 1995; *Zelena dolina* (radioigra), 1996; *Plava krv* (poezija), 1997; *Ink In The Eye* (radiodrama), 1998; *Vrijeme je za kakao* (proze), 1998; *Danas je Valentinovo* (radiodrama), 2000;

Bubnjevi i čipke (drame), 2000; *Jazz, afrička vuna* (poezija), 2001; *Tinta u oku* (radiodrama), 2001; *Neuro-Neuro* (poezija), 2001; *Zelena dolina* (radioigra), 2001; *Eurokaz-užareni suncostaj* (kazališne kritike), 2002; *Fatalne žene plaču na kamionima* (roman), 2002; *Gola Europa* (drama), 2003; *Nježna palisandrovina* (proza), 2003; *Demonstracije u jezgri* (poezija), 2004; *Ground Zero Aleksandra* (drama), 2004; *Isus u kampu* (proze), 2004; *Der zarte Palisander* (proza), 2005; *PlayStation, dušo* (roman), 2005; *Sarajevo Blues* (drama), 2005; *Zero* (dramska trilogija), 2006; *Al-Gubbah* (proze) II, prošireno elektroničko izdanje, 2006; *Nema više Apokalipse* (drama), 2006; [Jazz, afrička vuna](#), II. elektroničko izdanje, 2007; *Mala klaonica nježnosti* (drama), 2007; *L'Europe nue* (prvi dio dramske trilogije *Zero*), 2007.

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

82

БАЛКАНСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК

[Електронски извор] / Главни и одговорни уредник Душан Гојков. –

Електронски часопис. – 2005. Бр. 0-1 – - Београд

(Маријане Грегоран 69): Балканско књижевно друштво, 2005 –

Интернет претраживач

Начин приступа (URL)

<http://www.balkanwriters.com>

Двомесечно. – Насл. са насл. екрана. – Опис извора дана 13. 06. 2006. –

Нулти, пробни број изашао 2005. године

ISSN 1452-9254 = Балкански књижевни гласник (Online)

COBISS.SR-ID 141175564

Милко Валент, Sarajevo Blues, драма; БКГ № 6, Свеска 13, додатак

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

82

BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK

[Elektronski izvor] / Glavni i odgovorni urednik Dušan Gojkov. – Elektronski

časopis. – 2005. Br. 0-1 – - Beograd

(Marijane Gregoran 69): Balkansko književno društvo, 2005 –

Internet pretraživač

Način dostupa (URL)

<http://www.balkanwriters.com>

Dvomesечно. – Nasl. sa nasl. ekrana. – Opis izvora dana 13. 06. 2006. –

Nulti, probni broj izašao 2005. godine

ISSN 1452-9254 = Balkanski književni glasnik (Online)

COBISS.SR-ID 141175564

Milko Valent, Sarajevo Blues, drama; BKG № 6, Sveska 13, dodatak